

JELENTÉS
A BÜKKI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG
2003. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

2004

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

Összeállította:

Barta Jánosné, Baczur János, Baráz Csaba, dr. Barta Levente, Barta Zsolt, Becsei Ferenc, Bíró Barbara, Bodnár Mihály, Dudás György, Duska József, Ferenczy Gergely, Firmánszky Gábor, Gasztonyi Éva, Ilonczai Zoltán, Judik Béla, Juhász Róbert, Kovács Károly, dr. Molnár Tibor, dr. Nagy Károly, Óvári Ilona, Pongrácz Ádám, Pozsonyi András, Sulyok József, Szabó Szilád, Szarvas Imre, Szitta Tamás, Szuromi László, Tóth László.

Szerkesztette:

Duska József
Dudás György

Eger, 2004. február

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

TARTALOMJEGYZÉK

I. A BÜKKI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2003. ÉVI TEVÉKENYSÉGEI	4
I.1. SZEMÉLYI ÁLLOMÁNY	5
I.2. TERÜLETI ADATOK.....	7
I.2.1. Védett és védelemre tervezett területek.....	7
I.2.2. Saját vagyonkezelésű területek	10
I.2.3. Terület nélküli értékek	12
I.3. KUTATÁS ÉS MONITOROZÁS	14
I.3.1. Kutatás.....	14
I.3.2. Monitorozás	18
I.4. KEZELÉSI TEVÉKENYSÉG	24
I.4.1. Kezelési tervek	24
I.4.2. Élőhely fenntartás	26
I.4.3. Élőhely rehabilitáció	36
I.4.5. Saját állatállomány.....	47
I.4.6. Vadászterületek.....	48
I.5. JOGI TEVÉKENYSÉG.....	50
I.5.1. Hatósági eljárások.....	50
I.5.2. Bíróságok.....	52
I.5.3. Büntető ügyek.....	53
I.5.4. Polgári perek	54
I.6. ŐRSZOLGÁLAT	55
I.7. KÖLTSÉGVETÉS ÉS VAGYON.....	57
I.7.1. Kiadások	57
I.7.2. Bevételek.....	59
I.7.4. Épületek	63
I.7.5. Eszközök.....	64
I.8. BEMUTATÁS, OKTATÁS, PR	66
I.8.1. Turisztikai infrastruktúra.....	66
I.8.2. Kiadványok	76
II.8.2. Kiadványok.....	80
I.8.3. Látogatottság.....	81
I.8.4. PR	83
I.9. Külföldi együttműködés	84
I.11. Ellenőrzés	86
II. FONTOSABB CÉLKITŰZÉSEK A KÖVETKEZŐ ÉVRE	82
II.1. KEZELÉSI TERVEK, VÉDETTÉ NYILVÁNÍTÁS	82
II.2. KUTATÁS, ALAPÁLLAPOT-FELMÉRÉS, MONITORING.....	82
II.3. ÉLŐHELY-KEZELÉS, FENNTARTÁS.....	83
II.4. ÉLŐHELY-REHABILITÁCIÓ, REKONSTRUKCIÓ.....	84
II.5. TERÜLETI VÉDETTSÉGTŐL FÜGGETLEN FAJVÉDELMI BEAVATKOZÁSOK.....	85
II.6. NEMZETI AGRÁR-KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMBAN VALÓ RÉSZVÉTEL	85
II.7. OKTATÁS, BEMUTATÁS, PR.....	85
II. 8. TERMÉSZETVÉDELMI INFORMÁCIÓS ÉS NYILVÁNTARTÁSI RENDSZEREK FENNTARTÁSA, FEJLESZTÉSE.....	87

I. A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységei

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

I.1. Személyi állomány

		Szakképzettség				
		<i>alapfokú</i>	<i>középfokú</i>	<i>felsőfokú</i>	<i>nyelvismeret (fő/nyelvek száma)</i>	<i>továbbképzések, 2003-ban szerzett vizsgák, diplomák</i>
dolgozók (fő)	<i>köztisztviselő</i>		21	63	19/21	8 alapvizsga 11 szakvizsga 1 diploma
	<i>Munka Törvénykönyv hatálya alá tartozó</i>	7	9		1/1	
	<i>szerződéses</i>		3	1		
Összesen		7	33	64	20/22	20

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

Munkatársaink szaporodó feladatainkat egyre nehezebben, egyre feszítettebb munkavégzéssel tudják ellátni. A képzettségi szint megfelelőnek mondható (felsőfokú végzettségű köztisztviselőink aránya 59%), de ezt az arányt a feladatainkat tekintve tovább kell javítani. Betöltetlen álláshelyünk jelenleg nincs.

Változatlanul aktuális a 2002 évi jelentésünkben megfogalmazott létszámigény, nevezetesen: az EU. normáknak megfelelő működés biztosításához, az EU-ba lépés időpontjáig a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság. Természetvédelmi Őrszolgálatának létszámát kétszeresére kell növelni. (Ez évi 13 természetvédelmi ór beállításával oldható meg) Ehhez képest a 2003 évben 2 fő létszámfejlesztés történt az őrszolgálatnál. Az újonnan jelentkező feladatok - például NATURA 2000, Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program tökéletes ellátáshoz sem rendelkezünk a szükséges létszámmal.

Az optimális működéshez még jelentős létszámfejlesztésekre volna szükségünk.

Igazgatóságunkon a nyelvismeret aránya nem mondható jónak, ezen mindenképpen szükséges változtatni. Beszélt nyelvek a következők: angol, német, orosz, spanyol.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

I.2. Területi adatok

I.2.1. Védett és védelemre tervezett területek

Illetékességi terület (ha)	1 104 736
-----------------------------------	------------------

	Védett		Ebből fokozottan védett (ha)	Változás a tárgyévben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)			Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti Park	1	43 273	11 253	0	bővítés tervezett	egyeztetés alatt
Tájvédelmi Körzet	11	107 037	18 414	0	2, plussz bővítések	egyeztetés alatt
Természetvédelmi Terület	18	2 981	0	0	15	egyeztetés alatt
Ex lege védett láp	29	2 029	0	0		
Ex lege védett szikes tó	0	0	0	0		

Összesen	59	155 320	29 667	0	13	28213
-----------------	-----------	----------------	---------------	----------	-----------	--------------

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.2.1. Védett és védelemre tervezett területek - folytatás)

	Védett		Ebből fokozottan védett (ha)	Változás a tárgyévben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)			Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Ramsari	2	4 752		0	0	0
Bioszféra Rezervátum	0	0		0	0	0
Világörökség	2	5 919		5 902	1	512
Európa Diploma	1	510		0	0	0
NATURA 2000 Bird Direktíva					7	362 000
NATURA 2000 Habitat Direktíva					76	99 584

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

A védelemre, illetve bővítésre tervezett Természetvédelmi Területek és Tájvédelmi Körzetek, valamint Nemzeti Park bővítések esetében számos területen ismertek a területnagyságok, azonban ez sok esetben egyeztetés alatt áll. Ezeket az alábbiakban felsoroljuk:

1. *Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet bővítése I-II. ütem (5425 ha)*
2. *Bükki Nemzeti Park nyugati bővítés (1189 ha)*
3. *Bükki Nemzeti Park felsőtárkányi bővítés (9 ha)*
4. *Sóshartyáni Hencse-hegy Természetvédelmi Terület (104,7 ha)*
5. *Etesi Fás Legelő Természetvédelmi Terület (67 ha)*
6. *Szilvásvárad Aszaló Természetvédelmi Terület (167,3 ha)*
7. *Tardi-legelő Természetvédelmi Terület (257,1 ha)*
8. *Aranyosi-bánya Természetvédelmi Terület védetté nyilvánítása (cca 145 ha)*
9. *Zempléni Tájvédelmi Körzet bővítés (területe egyeztetés alatt)*
10. *Gyöngyösi Sár-hegy Természetvédelmi Terület (cca. 150 ha)*
11. *Kesznyéteni Tájvédelmi Körzet bővítés (cca. 12.000 ha)*
12. *Borsodi Mezőség Tájvédelmi Körzet bővítés (területe egyeztetés alatt)*
13. *Bodroközi Természetszerű Erdők Természetvédelmi Terület védetté nyilvánítása (területe egyeztetés alatt)*
14. *Ipoly-menti Tájvédelmi Körzet (területe egyeztetés alatt)*
15. *Mátrai Tájvédelmi Körzet bővítés (cca. 5092 ha)*
16. *Márkházapusztai Fás Legelő Természetvédelmi Terület (273,3 ha)*
17. *Semlyéni Égerláp Természetvédelmi Terület (cca 100 ha)*
18. *Hernád-menti Tájvédelmi Körzet (cca 7800 ha)*
19. *Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzet bővítés (cca 700 ha)*
20. *Mátraverebélyi Kőszirt-hegy Természetvédelmi Terület (területe egyeztetés alatt)*
21. *Mátraverebélyi Meszes-tető Természetvédelmi Terület (területe egyeztetés alatt)*
22. *Ózd Környéki Természetvédelmi Terület (260,3 ha)*
23. *Hollókői Tájvédelmi Körzet bővítés (területe egyeztetés alatt)*
24. *Maconkai Rét Természetvédelmi Terület (területe egyeztetés alatt)*
25. *Bükki Nemzeti Park bővítés (területe egyeztetés alatt)*
26. *Tarnavidéki Tájvédelmi Körzet bővítés (cca. 3600 ha)*
27. *Mész-hegy - Nyerges-tető Természetvédelmi Terület (területe egyeztetés alatt)*
28. *Kelet Cserhát Tájvédelmi Körzet bővítés (területe egyeztetés alatt)*
29. *Hejő-menti Tájvédelmi Körzet (területe egyeztetés alatt)*
30. *Nyugat-Mátrai Középkori Bányatárók Természetvédelmi Terület (területe egyeztetés alatt)*
31. *Tarcal II. bánya Természetvédelmi Terület (területe egyeztetés alatt)*

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

1.2.2. Saját vagyonkezelésű területek

Művelési ág	Tárgyévben vásárolt terület (ha)	Összkiterjedése (ha) **	Saját használatban		Haszonbérbe (hasznosításba) adva	
			ha	%	ha	%
Szántó	244	3 657	1 052	29	2 605	71
Gyep	715	21 089	3 3 661	17	17 428	83
Kert	0	0	0	0	0	0
Szőlő	0	3	3	100	0	0
Gyümölcsös	0	19	19	100	0	0
Nádas	2	118	102	86	16	14
Halastó	0	6	6	100	0	0
Erdő	53	4 542	4 471	98	71	2
Kivett	23	1 483	1 260	85	223	15
Összesen	1 035	30 917	10 574	34	20 343	66

Megjegyzés: ** A földnyilvántartó programban a vásárlások csak akkor kerülnek rögzítésre, amikor a földhivatali határozatot megkapjuk, így a tárgyévi vásárlásból 290 ha nem szerepel még ebben az oszlopban. A 2003. évben megállapodás született a bélkői bánya átvételéről (területe 102 ha). Mivel az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés még folyamatban van, így a táblázatban egyenlőre nem szerepeltettük.

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

Mint a táblázat adataiból is látható, Igazgatóságunk a vagyonezelésében lévő területek több mint felét külső segítség bevonásával kezeli. A humán-, és gépi kapacitások hiánya miatt a saját kezelésű területek jelentős bővülésére nincs lehetőség. Az utóbbi években beszerzésre került néhány gépsor (erőgépek, fűkaszák, szárzúzó, bálázó), amelyek üzemeltetését megbízási szerződéssel vagy a természetvédelmi őrk bevonásával oldjuk meg. Ezek elsődleges célja az olyan területek kezelése, ahol külső együttműködőt nem találunk vagy valamilyen nehézségbe ütközik a kivitelezés. ***Mindenképpen indokolt a saját kezelés megvalósítása azokon a területeken, ahol azt a természetvédelmi szempontok megkívánják.***

A vagyonezelt hegyi rétek értékeinek megóvása eddigi tapasztalataink szerint gazdaságosan csak legeltetéssel valósulhat meg. Történtek próbálkozások magyar szürke marha állomány beállítására, de a megpályázott forrásokat nem sikerült elnyerni.

A bérleti rendszer évek óta működik, **a kedvező díjakkal köszönhetően a gazdák körében népszerű az együttműködés e formája.** A befolyó összegek egy része visszakerül a rendszerbe, növelve ezzel az egyéb források kínálta kezelési lehetőségeket. Az agrár-környezetvédelmi program indulásával tovább nőnek lehetőségeink, hisz az állami támogatások hozzáférhetőségével vélhetően több gazda dönt az extenzifikálás, a külterjes gazdálkodás mellett.

Problémaként jelentkezik, hogy nem minden településen van kereslet a termőföldek hasznosítása iránt. Az állatállomány drasztikus csökkenése miatt a természetvédelmi kezelés szempontjainak alárendelt gazdálkodást itt saját hatáskörben kell megszervezni. A nem rendszerszemléletű gépi működtetés költséghatékonysága nem túl jó, ezért főleg helyi vállalkozók segítségét vesszük igénybe.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

1.2.3. Terület nélküli értékek

Objektum	Regisztrált összesen (db)	Ebből a tárgyévben regisztrált (db)
Természeti Emlék	0	0
Forrás	721	256
Barlang	1005	5
Víznyelő*	0	0
Kunhalom	131	48
Földvár	125	71

* A víznyelők nyilvántartásba vétele még nem kezdődött el, így pontos adatokkal nem rendelkezünk

- Forrás - közhiteles nyilvántartás készítése elkezdődött, folyamatban
- Barlang - közhiteles nyilvántartás folyamatban
- Víznyelő - nincs felmérés (így nincs számadat), nem kezdődött el a közhiteles nyilvántartásba vétel
- Kunhalom - adatok ellenőrzése befejezés előtt, felmértük a Heves-megyei kunhalmokat is, földhivatali kigyűjtés folyamatban van
- Földvár - közhiteles nyilvántartáshoz az adatokat kiegészítettük a középkori földvárak adataival.

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

Az elmúlt 6 évben elsősorban a Heves-Borsodi-dombság nem védett részein végeztünk felméréseket, amelyek célja az ott előforduló védett botanikai értékek felmérése volt. Ennek eredménye a NATURA 2000 területek kijelölésében, valamint a védetté nyilvánításra javasolt területek jegyzékében jelent meg.

A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság által végzett és a külső kutatók valamint társadalmi szervezetek által szolgáltatott információk és adatok révén vált ismertté, hogy a nem védett területeken kívül is rendkívül gazdag védett gerinctelen fauna él. Egy-egy veszélyeztetett faj sokszor kizárólag a nem védett területeken fordul elő (csak néhány példa: **golyaorrboglar**ka - védett, **főtiboglar**ka - fokozottan védett, **magyar fésűs tavaszibagoly** - fokozottan védett, **vérfűboglar**ka - védett, **barnaboglar**ka-védett, **hegyi törpeboglar**ka - védett, **szirti törpebagoly**-védett, stb.). Ezeknek a fajoknak és élőhelyeiknek a védelme kizárólag hatósági eszközökkel nem érvényesíthető. Védelmük érdekében a sokszor évekig tartó hatósági védetté nyilvánítás mellett a helyi védettség kialakítása és természetvédelmi közalapítványok vásárlása révén tudunk tenni. A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság működési területén jelenleg több ezer ha olyan értékes természeti területről van információnk, amelyek védett és fokozottan védett fajok és fajközösségek élőhelyei. A megoldás a nem védett területek további faunisztikai jellegű kutatása szoros együttműközve a kutatóhelyekkel és társadalmi szervezetekkel. Elő kell segíteni a helyi védett területek létrehozását és lehetőséget kell teremteni a természetvédelmi közalapítványok területvásárlására is. A végleges és biztos megoldást azonban az országos védettség alá vonás és a tulajdonosi-kezelői jog megszerzése lehet. A legértékesebb területeken elkezdjük a védetté nyilvánítási eljárásokat a védett fajok, közösségek megőrzése érdekében. Helyi védett terület kialakítását kezdeményeztük, Sajómercse és Novaj községhatárokában, közel 200 hektáron. Azokat a nem védett területeket, amelyek megfeleltek a NATURA 2000 Élőhelyvédelmi Irányelveiben foglaltaknak „Habitat Directive”-s területeknek jelöltük.

A gerinces-zoológiai értékek védelmével kapcsolatban általában más a helyzet. Ezek egy része jelentős terület-igényű faj, melyek közül jónéhány (pl. kerecsen, parlagi sas) élőhelyválasztásánál „csupán” a fészkelőhely megléte, ill. zavartalansága és a táplálékforrás megléte a meghatározó. Köszönhetően a gyakorlati védelmi programoknak e fajok az illetékességi terület jelentős részén – akár egyéb természetvédelmi szempontból degradáltak minősíthető agrár-területeken is előfordulnak. E területek „jobb részeit” részben a NATURA 2000 területek „SPA-területei” körébe vettük fel, részben más módon, fajvédelmi programokkal, hatósági eszközökkel, az agrár-támogatási rendszer elemeivel, illetve egyéb módokon lehet megőrizni. Ebben a tekintetben számos intézkedés, együttműködés, projekt-menedzsment született, illetve folyik területeinken.

Egyes fokozottan védett fajok védelme érdekében több alkalommal került sor **felhívás** kiadására erdészeti igazgatóságok felé nem védett erdőterületeken, mivel a jogszabályi lehetőségek meglehetősen korlátozottak. A fokozottan védett **békászó sas** (*Aquila pomarina*) esetében feltehetően a költőhelyek közelében lévő erdőrészekben korábban végzett erdészeti beavatkozások (gyérítések) miatt a 2003. évi költések meghiúsultak.

Az erdei élőhelyek, így számos egyéb fokozottan védett faj (pl. denevérek) élőhelyeinek védelmére nincs megnyugtató jogi lehetőség. A természetvédelmi szakhatósági állásfoglalással jóváhagyott tíz éves üzemtervi ciklus lehetetlenné teszi az adott üzemtervi ciklusban újonnan kimutatott értékes élőhelyek védelmét. Bizonyíthatóan történnek 10 hektárt meghaladó véghasználatok, 5-10%-os újulatot el nem érő védett erdőkben is.

A védett gerinces zoológiai értékek adatai szintén felhasználásra kerültek a NATURA 2000 területek kijelölése során.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

I.3. Kutatás és monitorozás

I.3.1. Kutatás

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
1.	Abasár kvadrát élőhelytérképezése.	330	Pozsonyi András / FÖMI	Az 5x5 km-es kvadrát élőhelyeinek besorolása (Á-NÉR kategóriarendszer), jellemzése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: élőhely-tipizálás, élőhelyek változásának nyomon követése.
2.	Bükk-fennsík kvadrát élőhelytérképezése.	480	Dr. Vojtkó András / FÖMI	Az 5x5 km-es kvadrát élőhelyeinek besorolása (Á-NÉR kategóriarendszer), jellemzése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: élőhely-tipizálás, élőhelyek változásának nyomon követése.
3.	A tervezett „Hernád Zöld Folyosó Tájvédelmi Körzet” élő és élettelen természeti értékeinek felmérése a védetté nyilvánítás és a kezelési tervek kidolgozásának elősegítése céljából	900	Gasztonyi Éva Debreceni Egyetem Nagy Dezső	Részletesen II. 3.1 alatt	Finanszírozás: KAC közcélú „H” keret (K-36-00-00002)
4.	Barlangok természetvédelmi állapotfelvelele, felszín alatti meghatározása		Ferenczy Gergely	Részletesen II.3.1. alatt	Finanszírozás: saját költségvetés; közhiteles nyilvántartások készítése

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.3.1. Kutatás - folytatás)

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A kutatást végző szervezet/magánszemél y	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
5.	Forráskataszter készítése	1 100	Gasztonyi Éva Kelemen Éva Vácziné Juhász Zsuzsa Kozma Katalin Seres Nándor	Részletesen II.3.1. alatt	Finanszírozás: saját költségvetés; közhiteles nyilvántartások készítése
6.	Kunhalmok közhiteles nyilvántartása	-	Gasztonyi Éva Ludányi Csaba	Részletesen II.3.1. alatt	Finanszírozás: saját költségvetés; közhiteles nyilvántartások készítése (2002. évi keret maradványából)
7.	Egyedi tájértékek kataszterezése	150 350	Ludányi Csaba Havasi Norbert Suta Sándor Gasztonyi Éva	Részletesen II. 3.1 alatt	Finanszírozás: KAC K+F keret (Ht-02-079 és K3602-00193H)
8.	Az Ipolytarnóci Homokkő új szedimentológiai modellje	2 000	Szarvas Imre/ Karszt és Barlangkutató Társulat	Részletesen I. 3.1 alatt	Finanszírozás: KAC kutatási keret (azonosító: KAKF-K-36-02- 00031H); a projekt leírását I. 3.1 alatt
9.	Középkori földvárak közhiteles nyilvántartása	-	Gasztonyi Éva Baráz Csaba	Részletesen II.3.1. alatt	Finanszírozás: saját költségvetés; közhiteles nyilvántartások készítése (2002. évi keret maradványából)

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság kutatási feladatai részben a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében, részben pedig saját munkatársaink kutatási feladataikként, illetve a kezelési tervek készítését és a védetté nyilvánításokat megalapozó kutatásokként jelennek meg. Kiemelten fontos feladat lenne a NATURA 2000-es területek, valamint a fokozottan védett, továbbá a veszélyeztetett gerinctelen állatfajok faunisztikai kutatása. Az utóbbi időszakban egyre több előfordulását fedezzük fel fokozottan védett fajoknak, nem védett területeken is.

A Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet biotikai adatbázisának felépítése folyamatosan zajlik. A biotikai adatbázis kialakítását követően (mely egy 2001-es KAC pályázat keretében valósult meg) zoológiai (elsősorban ornitológiai) illetve florisztikai vizsgálatok történtek meg. Az adatbázisban jelenleg 24 900 zoológiai és 4 300 edényes növény rekordja van rögzítve (1985-2003 közötti adatokkal).

Folyamatosan zajlanak a *védetté nyilvánításokat*, illetve a *kezelési terveket* megalapozó kutatások a védett és a védelemre tervezett területeken. Így kiterjedt botanikai és zoológiai vizsgálatok folynak a *Zempléni Tájvédelmi Körzet* területén.

A tervezett *Hernád Zöld Folyosó Tájvédelmi Körzet* élő és élettelen természeti értékeinek felmérése szintén a védetté nyilvánítás és a kezelési tervek kidolgozásának előkészítése céljából zajlik. A védelemre tervezett *terület* a Hernád teljes magyarországi szakaszát, annak hullámterét, illetve magaspartjait foglalja magába. Mivel a védetté nyilvánítás célja az élővilág védelmén túl a folyó viszonylag természetes fejlődési folyamatainak megőrzése, a szokásosnál jóval bővebb és részletesebb geológiai, geomorfológiai, talajtani vizsgálatok készültek. Az elkészült kutatások az alábbiak:

- Gerinces és gerinctelen zoológiai kutatások
- Botanikai kutatások
- Földtani, vízföldtani kutatások,
- Talajtani kutatások,
- Felszínalaktan
- Táj értékek
- Hidrológia

Barlangok természetvédelmi állapotfelvele, felszín alatti meghatározása. A közhiteles nyilvántartások készítése keretében 2003. évben 22 barlang kezelési tervének elkészítésére adtunk megbízást. A szakanyagok beérkeztek, a kezelési tervek szerkesztése folyik.

Tovább folyt a barlangok felszín alatti térképezése, ennek során 5080 m barlangjáratról készült el az elvárásoknak megfelelő szintvonalú térkép.

Természetvédelmi alapállapot-felvétel 18 megkülönböztetett barlangban készült el.

Források közhiteles nyilvántartásának elkészítését először a 2003. évben kaptuk meg feladatként, a munka alapja a VITUKI által rendelkezésünkre bocsátott adatbázis volt. A felmérést három területen kezdtük meg, a Bükk, a Zemplén és Nógrád megye nem védett területein. Első lépésként térképre vittük a megkapott koordinátákat. Ezek, illetve a rendelkezésünkre álló térképek (erdészeti, topográfiai) alapján helyszínen vettük fel a forrásokat, illetve a helyszíni felvétel alapján kitöltöttük a Természetvédelmi Hivatal által rendelkezésünkre bocsátott adatlapokat. Végül a források bemért koordinátáit digitális térképen rögzítettük.

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

Kunhalmok közhiteles nyilvántartása. A Heves megyében található kunhalmok felmérése – 2002. évi keretből – folytatódott a 2003. évben is. 47 db Heves megyei kunhalmot helyszínelünk le, kitöltöttük a felmérőlapokat és bekértük a földhivatali adatokat.

Földvárak közhiteles nyilvántartása. A középkori földvárak nyilvántartásba vételét készítettük el 2003-ban, szintén 2002. évi keretből, az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság által rendelkezésünkre bocsátott adatbázis szerint. A földhivatali adatok bekérése folyamatban van..

Egyedi tájértékek kataszterezése. A koordinátor Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság által rendelkezésünkre bocsátott K+F keretből elkészítettük a korábbi években felmért 85 település egyedi tájértékeinek számítógépes nyilvántartását.

A 2002. évben kapott K+F keretből elkészült a Bodrogszék 24 településének egyedi tájérték felmérése.

KAC- K+F keretből elkészült „*Az Ipolytarnóci Homokkő új szedimentológiai modellje. A vulkáni esemény kronológiája és központjának rekonstrukciója.* Az Európa Diplomás Ipolytarnóc Ősmaradványok Természetvédelmi Terület világhírű földtani alapszervényének értelmezése az újabban előkerült leletek és felszíni kibúvások alapján bizonytalanná vált. A lábnyomos homokkő szárazföldi illetve tengerparti eredetének feloldatlan ellentmondásai a terület bemutatásának lehetőségeit is hátráltatták, az alapszervényt 22 év után újra kellett vizsgálni. A feladatot a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat végezte el. A szerzett új ismeretanyag beépül a tanösvényi vezetésekbe és új információs táblák kerülnek majd kihelyezésre.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

1.3.2. Monitorozás

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
1.	Nappali lepkék: NBmR: Országos Nappali Lepke Monitorozási Program	2600	Ilonczai Zoltán témafelelős (körülbelül 40 magánszemély és szervezet vett részt)	6 nedves élőhelyen élő, veszélyeztetett célfaj országos elterjedésének térképezése	Finanszírozás: KvVM-Természetvédelmi Hivatal (NBmR program pénzkeret)
2.	Struccpáfrány (<i>Matteuccia struthiopteris</i>) monitorozása a Zempléni-hegységben	20	Pozsonyi András, Sulyok József	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése.
3.	Réti őszirózsa (<i>Aster sedifolius</i>) monitorozása a Hevesi-síkon	20	Pozsonyi András	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése
4.	Széleslevelű harangvirág (<i>Campanula latifolia</i>) monitorozása a Bükk hegységben	20	Pozsonyi András, Sulyok József	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése.
5.	Farkasboroszlán (<i>Daphne mezereum</i>) monitorozása a Bükk hegységben	20	Pozsonyi András	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése.
6.	Korai fehér szegfű (<i>Dianthus plumarius ssp. praecox</i>) monitorozása a Bükk hegységben	20	Pozsonyi András, Sulyok József	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése.
7.	Kornistárnics (<i>Gentiana pneumonanthe a</i>) monitorozása a Bükk hegységben	20	Pozsonyi András	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése.

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.3.2. Monitorozás - folytatás)

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
8.	Szibériai nőszirm (<i>Iris sibirica</i>) monitorozása a Bükk hegységben	20	Pozsonyi András	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése
9.	Sallangvirág (<i>Himantoglossum caprinum</i>) monitorozása a Tokaji-hegyen	20	Pozsonyi András, Sulyok József	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése.
10.	Vidrafű (<i>Menyanthes trifoliata</i>) monitorozása az egerbaktai Kis-tavon	20	Pozsonyi András, Sulyok József	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése.
11.	Légybangó (<i>Ophrys insectifera</i>) monitorozása a Bükk hegységben	20	Pozsonyi András, Dr. Vojtkó András	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése.
12.	Macskahere (<i>Phlomis tuberosa</i>) monitorozása a kerecsendi Lógó-parton	20	Pozsonyi András, Schmotzer András	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése.
13.	Heverő iszapfű (<i>Lindernia procumbens</i>) monitorozása a Hevesi-síkon	20	Schmotzer András	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése.
14.	Fekete kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis ssp. nigricans</i>) monitorozása a Bükk hegységben	20	Pozsonyi András, Sulyok József	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése.
15.	Kockásliliom (<i>Fritillaria meleagris</i>) monitorozása a Bükk hegységben	20	Pozsonyi András, Sulyok József	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.3.2. Monitorozás - folytatás)

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
16.	Gömböskosbor (<i>Traunsteinera globosa</i>) monitorozása a Bükk hegységben	20	Pozsonyi András, Sulyok József	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése.
17.	Tőzegáfonya (<i>Vaccinium oxycoccos</i>) monitorozása a siroki Nyírjes-tavon	20	Pozsonyi András, Sulyok József	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése.
18.	Országos Ürgemonitorozó Akció	20	Pozsonyi András / Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület	A faj populációjának állománybecslése a kijelölt mintaterületeken	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése.
19.	Invázió növényfajok monitorozása Abasár kvadrátban	40	Pozsonyi András	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése.
20.	Invázió növényfajok monitorozása a Bükk-fennsík kvadrátban	40	Dr. Vojtkó András	A növényfaj populációjának állománybecslése	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése.
21.	<i>Caricetum elatae</i> társulás monitorozása a Bodroglókban	35	Sulyok József	A társulás fajkompozíció-vizsgálata 50 db 1x1 méteres kvadrátban (cönológiai felvételezés)	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: fajkompozíció-vizsgálat.
22.	<i>Caricetum acutiformis</i> társulás monitorozása a Bodroglókban	35	Sulyok József	A társulás fajkompozíció-vizsgálata 50 db 1x1 méteres kvadrátban (cönológiai felvételezés)	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: fajkompozíció-vizsgálat.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.3.2. Monitorozás - folytatás)

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
23.	<i>Festucetum pallentis</i> társulás monitorozása a Bükk hegységben	35	Dr. Vojtkó András, Pozsonyi András	A társulás fajkompozíció-vizsgálata 50 db 1x1 méteres kvadrátban (cönológiai felvételezés)	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: fajkompozíció-vizsgálat.
24.	<i>Salvio-Festucetum</i> társulás monitorozása a Bükk hegységben	35	Dr. Vojtkó András, Pozsonyi András	A társulás fajkompozíció-vizsgálata 50 db 1x1 méteres kvadrátban (cönológiai felvételezés)	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: fajkompozíció-vizsgálat.
25.	<i>Festuco ovinae-Nardetum</i> társulás monitorozása a Bükk hegységben	35	Dr. Vojtkó András, Pozsonyi András	A társulás fajkompozíció-vizsgálata 50 db 1x1 méteres kvadrátban (cönológiai felvételezés)	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: fajkompozíció-vizsgálat.
26.	<i>Polygalo-Brachyodietum</i> társulás monitorozása a Bükk hegységben	35	Dr. Vojtkó András, Pozsonyi András	A társulás fajkompozíció-vizsgálata 50 db 1x1 méteres kvadrátban (cönológiai felvételezés)	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: fajkompozíció-vizsgálat.
27.	Hevesi-sík Érzékeny Természeti Területek monitorozása	1 500	Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Üröm Egyesület	Érzékeny Természeti Területek rendszer hatásainak biotikai elemzése	Finanszírozás: Természetvédelmi Hivatal Célja: Érzékeny Természeti Területek rendszer hatásainak biotikai monitorozása.

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.3.2. Monitorozás - folytatás)

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
27.	<i>Cordulegaster bidentata</i> monitorozása a Mátra hegységben	150	Kovács Tibor (Mátra Múzeum)	A faj populációjának állománybecslése a kijelölt mintaterületeken	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése; hozzáférhetőség: Bükki Nemzeti Park Igazgatóság
28.	Egyenesszárnyúak monitorozása a Bükk hegységben	150	Nagy Antal (Debreceni Egyetem)	Egyenesszárnyú közösségek fajkompozíció-vizsgálata	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: Egyenesszárnyú közösségek fajkompozíció-vizsgálata; hozzáférhetőség: Bükki Nemzeti Park Igazgatóság
29.	Tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) monitorozása a Zempléni-hegységben, a Heves-Borsodi-dombságon és a Taktaközben	180	Ilonczai Zoltán	A faj populációjának állománybecslése a kijelölt mintaterületeken	Finanszírozás: saját költségvetés; projekt célja: faj populációinak állománybecslése; hozzáférhetőség: Bükki Nemzeti Park Igazgatóság

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) szakmai irányítását a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatalban működő Irányító Központ végzi. A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság alkalmazásában álló koordinátor a kidolgozott protokollnak megfelelően készít tervet és végzi el – illetve megbízott kutatókkal végezteti - a feladatokat. A 2003. évben rendelkezésre álló összeg– beleértve a koordinátor bérét – 4 millió forint volt, ebből az alábbi feladatokat kellett elvégezni: 2 db 5x5 km-es kvadrát (2 x 25 km²-nyi terület) élőhelyterképezése (Abasár, Bükk-fennsík), illetve ezen élőhelyterképek digitalizálása, 16 védett növényfaj monitorozása, invazív növényfajok monitorozása az élőhelyterképezési kvadrátokban, gerinctelen (**szitakötők, egyenesszárnyúak, lepkék**) és gerinces állatfajok (**ürge**), valamint 6 növénytársulás monitorozása.

Az élőhelykezelések hatását szükséges lenne vizsgálni, több referencia-taxonra kidolgozva.

2003-ban indult a Hevesi-sík Érzékeny Természeti Területek természetvédelmi szempontú monitorozása. A monitoring vizsgálatok alapvető célja a Hevesi-sík Érzékeny Természeti Területek működésének természetvédelmi szempontú értékelése. Miután a Hevesi-sík Érzékeny Természeti Területek kialakításának természetvédelmi - szakmai szempontja az itt élő tűzokállomány fennmaradásának biztosítása, élőhelyének kedvezőbbé tétele, ennek megfelelően a vizsgálatok jelentős hányada a tűzokállomány változására, élőhely-használatára és az élőhelyet jellemző főbb biotikai paraméterek vizsgálatára irányult. Mivel az Érzékeny Természeti Területek előíráscsomagjai szántók esetében a termesztett növénykultúrák körét, a termesztéstechnológiákat, illetve a növényvédőszer felhasználást szabályozzák, a vizsgálatoknak ezen szabályozók természetvédelmi hatásait kell detektálniuk kell.

A fentiek alapján a Hevesi-sík Érzékeny Természeti Területek természetvédelmi szempontú monitoring vizsgálata az alábbi főbb komponensek köré csoportosítható:

Táblaszintű transzekt felmérések, ezen belül:

- *Botanikai vizsgálatok*
- *Gerinctelen zoológiai felmérések*

Élőhelykomplexekben végzett madártani kutatások

A tűzok állományra vonatkozó vizsgálatok, ezen belül:

- *Az állomány változásának nyomon követése*
- *Az állomány élőhely használatának vizsgálata*

Élőhely szerkezetre vonatkozó vizsgálatok

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

I.4. Kezelési tevékenység

I.4.1. Kezelési tervek

No.	A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció	Részletes természetvédelmi kezelési terv	"C" fejezet, jogszabály melléklete)
1.	Zempléni Tájvédelmi Körzet	20 000	folyamatban	folyamatban	folyamatban
2.	Hollókői Tájvédelmi Körzet	500	van	van	van
3.	Erdőtelki Égerláp Természetvédelmi Terület	15	van	van	van
4.	Erdőtelki Arborétum Természetvédelmi Terület	5	van	van	van
5.	Füzérradványi Kastélypark Természetvédelmi Terület	5	van	van	van
6.	Szőllőskei Erdő Természetvédelmi Terület	63.7	van	van	van
7.	Sóstói-legelő Természetvédelmi Terület	100	van	van	van
8.	Márkházapusztai Fás Legelő Természetvédelmi Terület	273.3	van	van	van
9.	Tarcal Pengő-dűlői kőbánya Természetvédelmi Terület	13,4	folyamatban	folyamatban	folyamatban
10.	Hernád Zöld Folyosó Tájvédelmi Körzet	7800	folyamatban	folyamatban	folyamatban

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

A tavalyi év során összesen hét kezelési terv készült el teljesen (a+b+c fejezetek), valamint öt területnél a már meglévő megalapozó dokumentációhoz és részletes kezelési tervhez elkészült a jogszabályi mellékletet képező fejezet (c-fejezet). Az utóbbi öt nem szerepel a táblázatban, mivel ezekre már korábban elkészült a részletes kezelési terv. A komplett kezelési tervek birtokában két területre (Sóshartyáni Hencse-hegy tervezett Természetvédelmi Terület, Hevesi Fűves Puszták Tájvédelmi Körzet bővítése) tudtuk összehívni és lebonyolítani a védetté nyilvánítási hatósági egyeztető tárgyalásokat. Jelenleg a Sóshartyáni Hencse-hegy tárcaközi egyeztetésen van.

A Hollókői Tájvédelmi Körzet kezelési tervét a Szent István Egyetem készítette, azonban a minőségi ellenőrzés során több hiányosságot találtunk a munkában, ezért néhány fejezet kiegészítésével és megírásával a Nimfea Természetvédelmi Egyesület lett megbízva. Jelenleg – a kiegészítésekkel együtt – kész kezelési terv áll rendelkezésre.

A Zempléni Tájvédelmi Körzet kezelési tervéhez a megalapozó adatgyűjtés 2003-ban folytatódott, a kész kezelési terv elkészítési határideje 2004. december 15.

Megkezdtük a Bükki Nemzeti Park törzsterülete kezelési tervének előkészítő munkálatait, amelyhez 2003-ban digitális erdészeti üzemtervi térképállományt vásároltunk

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

1.4.2. Élőhely fenntartás

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja - fő beavatkozások/kezelések
1.	Bükki Nemzeti Park, Lófő tisztás	17,8	hegyi rét	A hegyi rétek fajgazdag életközösségeinek megőrzése kaszálással. A fő veszélyeztető tényező a rossz gyepszerkezet és a beerdősülés
2.	Bükki Nemzeti Park, Létrási rétek	12,85	hegyi rét	A hegyi rétek fajgazdag életközösségeinek megőrzése kaszálással. A fő veszélyeztető tényező a rossz gyepszerkezet és a beerdősülés
3.	Bükki Nemzeti Park, Bála rét	20,2		Élőhely rekonstrukció – szárazúzózás, bozótirtás
4.	Bükki Nemzeti Park, Csanyik tisztás	1,0	mocsárrét	Kaszálás a golyaorr-boglárka populációjának fenntartása érdekében
5.	Bükki Nemzeti Park, Csókás rét	0,9	hegyi rét	Cserjeirtás és kaszálás a túzliliom élőhelyének fenntartása érdekében
6.	Bükki Nemzeti Park, hegyi rétek kezelése: Nagy-mező, Csurgói rétek, Keskeny rét, Fekete sár, Hereg rét, Huta rét	97,4	hegyirét	Fajgazdagság megőrzése. Veszélyeztető: beerdősülés.
7.	Bükki Nemzeti Park, Hidegkúti fáslegelő	35	fáslegelő	Szukcesszió megállítása cserjeirtással, kaszálással
8.	Bükki Nemzeti Park, Oszlai gyep	4	gyep	Szukcesszió megállítása cserjeirtással, kaszálással
9.	Dél-Borsodi Tájegység, Tiszalúc-Bátka(057/3,057/8)	42	Nedves gyep	Az ártéri kaszálórétek fenntartása-tisztító kaszálás

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.4.2. Élőhely fenntartás - folytatás)

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja - fő beavatkozások/kezelések
10.	Dél-Borsodi Tájegység, Inérháti-főcsatorna	1000-1500m ³	Ósi folyómederbe vájt csatorna	A csatorna vízszállító képességének a javítása a KTájvédelmi Körzet mocsarai jobb vízellátása érdekében
11.	Dél-Borsodi Tájegység, Kesznyéteni Nagy-legelő	20	gyep	A keréknyomokkal szabdaltnak legelő helyreállítása-tárcsázás, kombinátorozás
12.	Dél-Borsodi Tájegység, Kesznyéten, 0201	12	gyep	Lóval történő legeltetés az elgyomosodott gyepterület helyreállítása, karbantartása céljából.
13.	Dél-Borsodi Tájegység, Kesznyéten, Szamárhát	Kb. 75	gyep	A gyepterületek jellegének helyreállítása, karbantartása-gyomirtó kaszálás, szárazzás
14.	Dél-Borsodi Tájegység, Szamárhát, Tekerjes, Kerek-tó, Nagy Legelő, Dögös fasor, Görbe-tó	Kb. 105	Gyep, mocsár, fasor	Az élőhelyek eredeti állapotának a helyreállítása. Szárazzás, tisztító kaszálás.
15.	Dél-Borsodi Tájegység, Tiszabábolna, Kelemenés	21	gyep	Az ártéri kaszálórét helyreállítása-gyalogakác szárazzása
16.	Ipoly-völgye Tájegység, Ipolytarnóc, Alsó-Hólya	4	gyep	Szártalan bábakalács élőhelyének fenntartása, akác és fenyőfélék terjedésének visszaszorítása
17.	Mátrai Tájegység, Mátraszentimre Fallóskút-, és Tugár-, Óvár-rét	19	hegyi rét	A hegyi rétek fajgazdag életközösségeinek megőrzése szárazzással. A fő veszélyeztető tényező a rossz gyepterület és a beerdősülés.
18.	Mátrai Tájegység, Gyöngyösi Sárhegy, Dobóci-lapos	14	sztyeprét	A sztyepréti életközösségének megőrzése gépi szárazzással.
19.	Mátrai Tájegység, Gyöngyössolymos Farkaskúti-rét	5	üde rét	Beerdősülés megakadályozása, gépi szárazzás.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.4.2. Élőhely fenntartás - folytatás)

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja - fő beavatkozások/kezelések
20.	Nógrádi Tájegység, Cséce 03/5 hrsz (Szuha-völgy)	5,0	Felhagyott szántó	Kaszálás a gyomnövényzet visszaszorítása érdekében. Cél a parlagterület mocsárrétté alakítása
21.	Nógrádi Tájegység, Kozárd 065 hrsz (Pohánka)	5,0	Félszáraz irtásrét	Cserjeirtás és akácsarjak irtása a fajgazdag életközösség, a benne élő védett növény és állatfajok (pl. hegyi törpeboglárka, barnabundás boglárka) érdekében. Fő veszélyeztető tényező a cserjésedés és akácosodás.
22.	Nógrádi Tájegység, Kozárd 069/2 hrsz (Pogányvár)	4,0	Mészkerülő lejtősztyeprét	Cserjeirtás és akácsarjak irtása a fajgazdag életközösség, a benne élő védett növény és állatfajok (pl. pannongyík) érdekében. Fő veszélyeztető tényező a cserjésedés és akácosodás.
23.	Nógrádi Tájegység, Kozárd 082 hrsz (Pohánka)	1,0	Félszáraz irtásrét	Cserjeirtás és akácsarjak irtása a fajgazdag életközösség, a benne élő védett növény és állatfajok (pl. hegyi törpeboglárka, barnabundás boglárka) érdekében. Fő veszélyeztető tényező a cserjésedés és akácosodás.
24.	Nógrádi Tájegység, Kozárd 014/1/c hrsz (Kacsástó)	5,0	Félszáraz irtásrét	Cserjeirtás és akácsarjak irtása a fajgazdag életközösség, a benne élő védett növény és állatfajok (pl. pannongyík) érdekében. Fő veszélyeztető tényező a cserjésedés és akácosodás.
25.	Nógrádi Tájegység, Mátraszőlős 072/c hrsz (Szöllősi erdő)	0,3	Gyertyános-tölgyes	Hulladékmentesítés a vízmosásban illegálisan elhelyezett kommunális hulladékok eltávolításával. Célja az életközösséget és a tájképet is romboló szennyeződés megszüntetése.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.4.2. Élőhely fenntartás - folytatás)

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja - fő beavatkozások/kezelések
26.	Nógrádi Tájegység, Mátraszőlős 080/1 hrsz (Zsákfa)	0,2	Gyertyános-tölgyes	Hulladékmentesítés a vízmosásban illegálisan elhelyezett kommunális hulladékok eltávolításával. Célja az életközösséget és a tájképet is romboló szennyeződés megszüntetése.
27.	Nógrádi Tájegység, Buják 046/22/h hrsz (Zsellérföldek)	1,0	Félszáraz-irtásrét	Cserjeirtás és fekete fenyő visszaszorítása az értékes életközösség, védett növényfajok (pl. leánykőkörcsin) megóvása érdekében.
28.	Nógrádi Tájegység, Ecseg 0142/3 hrsz (Sós rétek)	2,0	Magassásos és mocsárrét	Nádkaszálás a Cserhát egyetlen ismert szibériai nőszirom állományának megóvása érdekében. Fő veszélyeztető tényező a nád szárazföldi ökotípusának eluralkodása az élőhelyen.
29.	Nógrádi Tájegység, Sámsonháza 044/a hrsz (Sátoros-hegy)	8,3	Félszáraz irtásrét	Cserjeirtás és akácsarjak irtása a fajgazdag életközösség, a benne élő védett növény és állatfajok (pl. magyar darázscincér) érdekében. Fő veszélyeztető tényező a cserjésedés és akácosodás.
30.	Nógrádi Tájegység, Sámsonháza 056 hrsz (Csüdhegy)	12,5	Félszáraz irtásrét	Cserjeirtás és akácsarjak irtása a fajgazdag életközösség, a benne élő védett növény és állatfajok (pl. magyar darázscincér, rablópille, pannonyík) érdekében. Fő veszélyeztető tényező a cserjésedés és akácosodás.
31.	Nógrádi Tájegység, Salgótarján 0924/2/j hrsz (Harmincő)	7,0	Degradált szárazgyep	Cserjeirtás és akácsarjak irtása a fajgazdag életközösség, a benne élő védett növény és állatfajok érdekében. Fő veszélyeztető tényező a cserjésedés és akácosodás.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.4.2. Élőhely fenntartás - folytatás)

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja - fő beavatkozások/kezelések
32.	Nógrádi Tájegység, Salgótarján 0919/1/g hrsz (Darázsgyakja)	13,0	Degradált szárazgyep	Cserjeirtás és akácsarjak irtása a fajgazdag életközösség, a benne élő védett növény és állatfajok (pl. árlevelű len) érdekében. Fő veszélyeztető tényező a cserjésedés és akácosodás.
33.	Nógrádi Tájegység, Salgótarján 0919/1/j hrsz (Darázsgyakja)	1,0	Degradált szárazgyep	Cserjeirtás és akácsarjak irtása a fajgazdag életközösség, a benne élő védett növény és állatfajok érdekében. Fő veszélyeztető tényező a cserjésedés és akácosodás.
34.	Nógrádi Tájegység, Salgótarján 1374 hrsz (Baglyaskő)	3,0	Szárazgyep	Cserjeirtás és akácsarjak irtása az életközösség, a benne élő védett növény és állatfajok érdekében. Fő veszélyeztető tényező a cserjésedés és akácosodás.
35.	Nógrádi Tájegység, Salgótarján 1380 hrsz (Baglyaskő)	0,5	Szárazgyep	Hulladékmentesítés az élőhelyet és a tájképet romboló illegálisan lerakott kommunális hulladék eltávolítása céljából.
36.	Nógrádi Tájegység, Etes 0183 hrsz (Etesi láprét)	3,0	Láprét és magassásos	Nádkaszálás a védett növényfajok (keskeny- és széleslevelű gyapjúsás, ujjaskosborok) állományának megóvása érdekében. Fő veszélyeztető tényező a nád szárazföldi ökotípusának eluralkodása az élőhelyen.
37.	Nógrádi Tájegység, Salgótarján 0110/d hrsz (Szarufabérc)	0,1	Szárazgyep	Hulladékmentesítés az élőhelyet és a tájképet romboló illegálisan lerakott kommunális hulladék eltávolítása céljából.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.4.2. Élőhely fenntartás - folytatás)

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja - fő beavatkozások/kezelések
38.	Nógrádi Tájegység, Salgótarján 01037/g hrsz (Leégett Medves)	2,0	Szárazgyep	Cserjeirtás és akácsarjak irtása a fajgazdag életközösség, a benne élő védett növény és állatfajok érdekében. Fő veszélyeztető tényező a cserjésedés és akácosodás.
39.	Nógrádi Tájegység, Salgótarján 0110/d hrsz (Szarufabérc)	5,0	Szárazgyep	Cserjeirtás és akácsarjak irtása a fajgazdag életközösség, a benne élő védett növény és állatfajok érdekében. Fő veszélyeztető tényező a cserjésedés és akácosodás.
40.	Nógrádi Tájegység, Salgótarján 01027 hrsz (Magyarbánya)	0,9	Szárazgyep	Hulladékmentesítés az élőhelyet és a tájképet romboló illegálisan lerakott kommunális hulladék eltávolítása céljából.
41.	Nógrádi Tájegység, Sámsonháza 060/g hrsz (Várhegy)	2,0	Degradált szárazgyep	Hulladékmentesítés az élőhelyet és a tájképet romboló illegálisan lerakott kommunális hulladék eltávolítása céljából.
42.	Nógrádi Tájegység, Salgótarján 0123/10 hrsz (Szilvaskőpuszka)	3	Szárazgyep	Cserjeirtás és akácsarjak irtása a fajgazdag életközösség, a benne élő védett növény és állatfajok érdekében. Fő veszélyeztető tényező a cserjésedés és akácosodás.
43.	Nógrádi Tájegység, Salgótarján 0123/12 hrsz (Szilvaskőpuszka)	1,5	Szárazgyep	Cserjeirtás és akácsarjak irtása a fajgazdag életközösség, a benne élő védett növény és állatfajok érdekében. Fő veszélyeztető tényező a cserjésedés és akácosodás.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.4.2. Élőhely fenntartás - folytatás)

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja - fő beavatkozások/kezelések
44.	Bükk Nemzeti Park, hegyi rétek kezelése: Nagy-mező, Csurgói rétek, Keskeny rét, Fekete sár, Hereg rét, Huta rét	97,4	hegyirét	Fajgazdagság megőrzése. Veszélyeztető: beerdősülés.
45.	Bükk Nemzeti Park, Hidegkúti fáslegelő	35	fáslegelő	. Szukcesszió megállítása cserjeirtással, kaszálással
46.	Bükk Nemzeti Park, Oszlai gyep	4	gyep	Szukcesszió megállítása cserjeirtással, kaszálással
47.	Zempléni Tájegység, Fonyi gyepek	50 ha	Üde és félszáraz kaszáló, és legelőgyepek	A védett értékek megőrzése végett, szárazúzózás
48.	Zempléni Tájegység, Füzér – Drahos-rét	5 ha	Hegyi kaszálórét	Értékes flóra és fauna – cserjeirtás, kaszálás
49.	Zempléni Tájegység, Regéc – Gyertyánkúti-rétek	3,5 ha	Hegyi kaszálórét	Értékes flóra és fauna – kaszálás,
50.	Zempléni Tájegység, Nagyhuta – Komlósi láprét	1 ha	Láprét	A rétfelleg megőrzése – sarjleverés, kaszálás
51.	Zempléni Tájegység, Boldogkőváralja – alpesi götte szap. Hely	100 m ²	Tó	Alpesi götte szaporodó hely fenntartása – iszap eltávolítás
52.	Zempléni Tájegység, Regéc – Dorgói.tó	100 m ²	Tó	Alpesi götte szaporodó hely fenntartása – meder tisztítás

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.4.2. Élőhely fenntartás - folytatás)

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja - fő beavatkozások/kezelések
53.	Dél-Hevesi Tájegység, Tarnaszentmiklós, Hamvajárás	100	Szikes gyepek	A területen előretörő nád visszaszorítása az élőhelynek megfelelő növényzet kialakítása érdekében.
54.	Dél-Hevesi Tájegység, Pély, Hosszúfertő	80	Szikes gyepek	A területen előretörő ezüstfa visszaszorítása az élőhelynek megfelelő növényzet kialakítása érdekében.
55.	Dél-Hevesi Tájegység, Pély, Kelemen-dűlő	12	gyeptelepítés	A 2001 évben végzett gyeptelepítés karbantartási munkálatai a megfelelő növény szerkezet kialakítása érdekében.

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság illetékességi területén számos élőhely-típusban folytak kezelések. Kiemelkedő jelentőségű azonban a gyepek kezelése volt.

A Bükk területén a hegyi rétek 2001-ben elkezdődött kezelése (egyes helyeken rekonstrukciója) mintegy 25 éves hiányt pótol. A 2003. év során is több hegyi rét kezelését végeztük el. A Bükki Nemzeti Parkon kívül a Mátrai Tájvédelmi Körzet (Tugár-rét) és a Zempléni Tájvédelmi Körzet területén volt jelentősebb hegyi rétkezelési tevékenység.

A hegyi réteken kívül más gyepeken is végeztünk kezeléseket: a cserépfalui legelőerdőben és a tardi elcserjésedett gyepekben történt cserjeirtás, száruzás és kaszálás.

A kezelések szakmai sikereinek ellenőrzéséhez megfelelő monitorozó program kialakítása lenne célszerű, a kezelés helyességének, vagy szükséges korrigálásának érdekében. Ezek kivitelezéséhez azonban nem rendelkezünk forrásokkal, saját gárdával a monitoring tevékenységnek csak egy részét tudjuk elvégezni.

Síkvidéki füves élőhelyeink fenntartási feladatait a természetvédelmi kezelési tervben meghatározott célnak megfelelően látjuk el. A folyamatos fenntartást – kaszálást, vagy legeltetést – igénylő gyepek használata leginkább bérbeadással történt, melyben a helyi lakosság játszotta a fő szerepet. Ez a kezelési-fenntartási módszer igazgatóságunk esetében többnyire bevált, kivételt képez az a néhány eset, ahol a bérlővel peres eljárás folyik és a jelenlegi jogi helyzet nehezen kezelhető. Ezt sürgősen fel kell számolni és amennyiben a saját kezelés anyagi korlátokba ütközik, új bérlővel és új bérlési szerződéssel kell lefedni a területet.

Erdős természetvédelmi területen (a saját erdők kivételével) szakhatósági eszközrendszer alkalmazásával tudjuk a természetmegőrzési célokat elérni – természetesen a jogi lehetőségek függvényében. A természetvédelmi szempontból kiemelten kezelt területeken túl (Natur-övezet, fokozottan védett terület, erdőrezervátum magterülete) csupán a kiemelkedő florisztikai, társulástani, vagy zoológiai értékeket hordozó területeken tudtuk a természetszerű folyamatokat biztosítani intézkedéseink által, a többi erdőrészben a gazdálkodási (vagy egyéb) célok is megjelentek a védelmi rendeltetés mellett, melyek tekintetében szabályozási mechanizmusunk térbeli és időbeni korlátokat szabott. Ezek a beavatkozások nem minősíthetők természetvédelmi kezelésnek, hiszen az ideális állapotot a természetszerű erdőstruktúra kialakítása jelentené esetlegesen természetbarát erdőhasználattal (pl. Pro Silva módszerrel). Erre a jelenlegi jogi és gazdasági helyzetben még kevés lehetőséget látunk. Saját tulajdonú erdőterületeinken a természetest megközelítő erdőstruktúra kialakítására, az ideális természeti állapotot jelentő autoregulációs szint elérésére törekszünk.

A fentiek értelmében próbáljuk nagy kiterjedésű erdős védett területeink természetvédelmi kezelési előírásait úgy megalkotni, hogy azok hosszú távon biztosítsák a természetmegőrzés célkitűzéseit. Ez számos konfliktushelyzetet fog gerjeszteni, melyre úgy szakmailag, mint jogilag fel kell készülni. E tekintetben a Természetvédelmi Hivatal erdő-startégiáját és a védett erdők kezelésére vonatkozó legújabb koncepcióit tartjuk irányadónak.

Időbeni korlátozásokat általában fokozottan védett madarak védelmében hoztunk, ezeket a helyszín és a megőrzendő faj determinálta. Problémát jelent és jogi értelemben sem egyértelmű a védett természeti területeken kívül költő fokozottan védett madárfajok költésbiztonságának szavatolása. Ezekben az esetekben ugyanis nem vagyunk szakhatóság így a szabályozás kétféleképpen történhet: államigazgatósági határozattal, vagy olyan figyelemfelhívással melyben egyben a gazdálkodás szükséges korlátozásait is tudatjuk és felhívjuk a figyelmet a jogkövetkezményekre.

Szántó művelési águ területeinken – hasonlóan a gyepekhez – bérbeadással valósítottuk meg az elérendő célokat, e helyszíneken – elsősorban tűzokvédelmi célból – látogatási korlátozást is bevezettünk a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet területén. Az ezzel kapcsolatos 2003. évi tapasztalatok kedvezőek, a korlátozás a természetmegőrzési cél mellett a terület tulajdonosai, bérlői számára is hasznosnak bizonyult. Eddig ugyanis komoly gondot jelentett a területen megjelenő

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

különböző gyűjtögető tevékenységek (kamilla, gomba) végzése által okozott zavarás, melyet a korlátozást megelőzően jogilag és így hatékonyan gyakorlatilag sem tudtunk kizárni. A korlátozás bevezetésével jogalapot teremtettünk a hatékony és jogszerű fellépésre, így a költségek zavartalanabban valósulhatnak meg. A gazdálkodók ugyanennek révén nagyobb vagyonbiztonságot élvezhetnek, így a rendszert támogatják és bevezetését elfogadták.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

1.4.3. Élőhely rehabilitáció

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések
1.	Dél-Borsodi Tájegység, Borsodi Mezőség Tájvédelmi Körzet vizes élőhely rehabilitáció I. ütem	6.000	Vizes élőhelyek	A KAC támogatásával a régi vizes élőhelyek, azok állat és növényvilágának a helyreállítása.
2.	Ipoly-völgye Tájegység, Ipolytarnóci Ősmaradványok Vizes Élőhelye/ Gyurtyánkő tavak	2	vizes élőhely	Az Ipolytarnóc patak feliszapolódott árterének vizes élőhely rekonstrukciója, rovarok, kételtűek, hüllők biotópjának kialakítása KAC pályázat keretében.
3.	Mátrai Tájegység, Gyöngyösi Sárhegy, Gyilkos-rét	1	láp-rét	A szürkés hangyaboglárka lepke élőhelyeinek rehabilitációja cserjeirtással és kaszálással.
4.	Mátrai Tájegység, Gyöngyösi Sárhegy Természetvédelmi Terület	13	lejtősztyepp, sziklagyepek	A terület életközösségének megőrzése cserjeirtással.
5.	Mátrai Tájegység, Mátrai Tájvédelmi Körzet, Tugár-rét	5	hegyi rét	A Tugár-rét életközösségének megőrzése, a szürkés hangyaboglárka lepke élőhelyeinek rehabilitációja cserjeirtással és kaszálással. A fő veszélyeztető tényező a beerdősülés.
6.	Mátrai Tájegység, Siroki Nyírjes-tó Természetvédelmi Terület	1	tőzegmoha láp	A szukcesszió késleltetése: rezgőnyárok, nád kivágása, lehordása.
7.	Mátrai Tájegység, Nagybatony Lengyendi-galya rétje	1	hegyi rét	Beerdősülés megakadályozása, a gömböskosbor legnagyobb mátrai állományának megóvása: kézi bozótirtás, kaszálás
8.	Zempléni Tájegység, Erdőbénye – Fás legelő	35	Fás legelő	A fás legelő jelleg visszaállítás – cserjeirtás - szárazúzózás
9.	Zempléni Tájegység, Füzér – Drahos-rét	10	Hegyi kaszálórét	Cserjeirtás, kaszálás az értékes flóra és fauna megőrzése érdekében
10.	Tarnavidéki Tájegység, Hintósi borókás	60	Borókás gyepek	Akác visszaszorítása védett növényfajok érdekében

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(1.4.3. Élőhely-rehabilitáció - folytatás)

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések
11.	Pély, Ludas I-es ütem	30	Szikes gyep, mocsár	A rekonstrukciós terület vízutánpótlásának biztosítása, árasztással.
12.	Pély, pélyi szikések	7,5	erdő	Őshonos fafajok rekonstrukciós célú telepítése degradálódó erdőfoltokban.

Egykori fás legelőink folyamatos rehabilitációját a Bükki Nemzeti Parkhoz tartozó Cserépfalui legelőerdőben végezzük. A rehabilitáció a későbbi folyamatos fenntartás (állattartás) lehetőségét teremti meg.

Elsősorban fajmegőrzési célú élőhely rehabilitációt végeztünk a Csanyik-völgyi beerdősülő patakmenti nedves élőhelyeken, a Bükkben csak itt élő védett gólyaorr boglárkalepke védelme érdekében.

Hasonló, de kisebb beavatkozást igényelt a gyöngyösi Sárhegyen lévő Gyilkos-réti és a Tugár-réti szürkés hangyaboglárkák kiemelten jelentős populációinak megőrzése érdekében.

A Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet területén történt természetvédelmi célú fatelepítés, illetve a korábbi telepítés kezelése. Ennek keretében fa és cserjefajok telepítése történt az egykori erdőpuszta kép és védett fajok megtelepedésének elősegítése céljából.

Ugyancsak a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet területén a Pély- Ludas-fertői vizes élőhely rehabilitációjának első üteme

lezajlott, a 2003 évben ennek üzemelését biztosító árasztás került megvalósításra. 2003-ban a második ütem tendereztetése folyt. A beruházás 2004-ben megvalósul. A megvalósulás következményeként a hajdani vizes élőhely vízutánpótlása, így helyreállítása fog megtörténni.

Az Ipolytarnóci patak Csapás völgyi- Fogadóépület melletti feliszapolódott árterében megvalósult vizes élőhely rekonstrukció a Holland támogatásból 2000-ben finanszírozott hosszanti gátas tó szerves folytatásaként szolgálja a természetmegőrzési törekvéseket. 2004-re a vízjogi üzemeltetési engedély beszerzése marad hátra, a 2002-ről áthúzódó beruházás lényegében megvalósult.

2003-ban zajlottak a Borsodi Mezőség Tájvédelmi Körzet vizes élőhely rehabilitáció I. ütemének munkálatai. A tervezett műtárgyak csaknem teljes egészében elkészültek, a KAC-ból finanszírozott I. ütem teljes befejezésére 2004-ben kerül sor. A munkálatokat egy, a Tisza-Szamos Kht-val közösen nyert LIFE pályázatból folytatjuk, így áthúzódó munkálatok 2005-ben is lesznek.

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

I.4.4. Fajvédelem

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv	Védettség foka	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
1.	Alpesi göte (<i>Triturus alpestris</i>)	nem készült	V, Be	A faj 3 előfordulási helyén (Zempléni-hegység, Mátra-hegység, Bükk-hegység) történt a veszélyeztetett élőhelyek védelme, illetve új élőhelyek kialakítása. A bükki populáció megőrzése érdekében ivadéknevelési kísérlet folyt mesterséges körülmények között. A felnevelt állatok egy mesterséges élőhelyen lettek elengedve.
2.	Túzok (<i>Otis tarda</i>)	Készült (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület)	FV, NATURA 2000, CITES	Túzok-állományunk aktuálisan veszélyeztetett és folyamatosan csökken. Ennek érdekében az állomány két élőhelyére a rehabilitációt elősegítő megőrzési terv készült. A faj érdekében szükséges intézkedések megtörténtek (repcvetés, fészekalj mentés, dúvadirtás, látogatási korlátozások, táplálkozó-terület téli felszabadítás, a egyéb hatósági intézkedés). Elláttuk a faj hazai állománya érdekében íródott LIFE Nature pályázattal kapcsolatos adminisztratív és szakmai feladatokat.
3.	Parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>)	Készült (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület)	FV, NATURA 2000, CITES	Folyamatosan zajlik a költő-állomány monitorozása, regisztrálása. A védelem érdekében a szükséges hatósági intézkedések (erdőrészek korlátozása, tulajdonosi egyeztetések stb) megtörténtek. Összesen 48 darab mesterséges fészek került kihelyezésre. Beavatkozások a természetes veszélyeztető tényezők elhárítására. Folyamatosan közreműködünk a faj élőhely-preferenciáját, veszélyeztető tényezők feltárását kutató LIFE Nature projektnél. A gyakorlati védelem az Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület- által történt.

Rövidítések magyarázata: V: védett; FV: fokozottan védett, Be: Berni Egyezmény, Bo: Bonni Egyezmény

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.4.4. Fajvédelem - folytatás)

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv	Védettség foka	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
4.	Kerecsen sólyom (<i>Falco cherrug</i>)	készült (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület)	FV, NATURA 2000, CITES	Megtörtént a költőállomány monitorozása, regisztrálása. A védelem érdekében a szükséges hatósági intézkedések megtétele. Mesterséges fészkek kihelyezése. Beavatkozások a természetes veszélyeztető tényezők elhárítására. Faj megismerését szolgáló kutatások segítése. Fiókok jelölése. Védelme érdekében együttműködés az áramszolgáltatókkal. Jelentős eredmények születtek (35 revír!!). A gyakorlati védelmi munkát az Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület látta el.
5.	Békászósas (<i>Aquila pomarina</i>)	készült (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület)	FV, NATURA 2000, CITES	Költőállomány monitorozása, regisztrálása. A védelem érdekében a szükséges hatósági intézkedések megtétele. Mesterséges fészkek kihelyezése. Beavatkozások a természetes veszélyeztető tényezők elhárítására. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület-Bükki Nemzeti Park Igazgatóság közös projekt volt.
6.	Kígyászölyv (<i>Circaetus gallicus</i>)	nem készült	FV, NATURA 2000, CITES	Költőállomány monitorozása, regisztrálása. A védelem érdekében a szükséges hatósági intézkedések megtétele. Beavatkozások a természetes veszélyeztető tényezők elhárítására.

Rövidítések magyarázata: V: védett; FV: fokozottan védett, Be: Berni Egyezmény, Bo: Bonni Egyezmény

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.4.4. Fajvédelem - folytatás)

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv	Védettség foka	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
7.	Kék vércse (<i>Falco vespertinus</i>)	készült (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület)	FV, NATURA 2000, Be, Bo, CITES	Mesterséges fészkelőtelepek felújítása és szoliter fészkelésre alkalmas műfészkek kialakítása történt a BMTájvédelmi Körzet-nél, illetve a HFPTájvédelmi Körzet-nél. Megtörtént a költő- állomány felmérése UTM kvadrátok szerint. A szükséges védelmi intézkedések megtörténtek. Áttelepült varjúkolónia időszakos őrzése. A gyakorlati feladatokat a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület látta el, felmérésben közös feladatellátás történt.
8.	Szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>)	Készült (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület)	FV, NATURA 2000	Telepítési program folytatása, ellenőrzési, jelölési feladatok ellátása. Hatósági intézkedések, fatelepítés agrár támogatási rendszer. Oduállomány jelentős felújítása, bővítése történt. Jelentős eredmények (175 műoduban költő pár!) születtek. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság által anyagilag támogatott Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület projekt.
9.	Gyurgyalag (<i>Merops apiaster</i>)	készült (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület)	FV, NATURA 2000	A telepek felmérése tájegységenként különböző mértékben megtörtént. Bányáügyekben hatósági intézkedések, szakértői közreműködés történt. A cserépfalui legelőn lévő telep felújításra került.
10.	Gyöngybagoly (<i>Tyto alba</i>)	készült (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület)	FV, NATURA 2000, CITES	Költőládák kihelyezése, veszélyeztető tényezők megszüntetése, ragadozók elleni védekezés, állomány-felmérés. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület-Bükki Nemzeti Park Igazgatóság közös kivitelezés

Rövidítések magyarázata: V: védett; FV: fokozottan védett, Be: Berni Egyezmény, Bo: Bonni Egyezmény

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.4.4. Fajvédelem - folytatás)

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv	Védettség foka	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
11.	Uhu (<i>Bubo bubo</i>)	készült (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület)	FV, NATURA 2000, CITES	A működési területen a faj terjeszkedésének nyomon követése, hatósági intézkedések megtétele. Gyakorlati védelmi intézkedések. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület-Bükki Nemzeti Park Igazgatóság közös projekt
12.	Urali bagoly (<i>Strix uralensis</i>)	nem készült	FV, CITES	Költőládák kihelyezése, veszélyeztető tényezők megszüntetése. Ragadozók elleni védekezés, állomány felmérése.
13.	Hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>)	nem készült	FV, NATURA 2000, CITES	Gabonában költő pároknál fészekalj-védelmi program (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület). Közreműködés az állomány felmérésében (Bükki Nemzeti Park Igazgatóság).
14.	Szírti sas (<i>Aquila chrysaetos</i>)	nem készült	FV, NATURA 2000, CITES	Költőállomány monitorozása, regisztrálása. A védelem érdekében a szükséges hatósági intézkedések megtétele. Beavatkozások a természetes veszélyeztető tényezők elhárítására.
15.	Vándorsólyom (<i>Falco peregrinus</i>)	nem készült	FV, NATURA 2000, CITES	Folyamatos a költőállomány nyomon követése. Mesterséges fészek kialakítása, hatósági intézkedések meghozatala. Faj megismeréséhez szükséges kutatások támogatása. Jelentős siker a faj sívidéki költési kísérlete mesterséges fészekben. Egy veszélyeztetett fészekalj folyamatos őrzése történt a Bükki Nemzeti Park területén-sikerrel. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület projekt Bükki Nemzeti Park Igazgatóság közreműködéssel.

Rövidítések magyarázata: V: védett; FV: fokozottan védett, Be: Berni Egyezmény, Bo: Bonni Egyezmény

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.4.4. Fajvédelem - folytatás)

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv	Védettség foka	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
16.	Korai denevér (<i>Nyctalus noctula</i>)	Nem készült	V	Jelentős veszélyeztetett állományok mentése történt (több 100 példány). Folyamatos hatósági és gyakorlati közreműködés az épületben megtelepedett kolóniák védelme érdekében.
17.	Óriás koraidenevér (<i>Nyctalus lasiopterus</i>)	kidolgozás alatt	FV, NATURA 2000	Archív adatok összegyűjtése, működési terület potenciális élőhelyein a faj jelenlétének regisztrálása. Hatósági intézkedések megtétele.
18.	Farkas (<i>Canis lupus</i>)	készült	FV, NATURA 2000, CITES	Közreműködés a faj monitorozásában a LIFE Nature program szervezésében. Adatgyűjtés a faj jelenlétének, életmenetének tisztázása végett. Hatósági intézkedések.
19.	Hiúz (<i>Lynx lynx</i>)	készült	FV, NATURA 2000, CITES	Monitoring tevékenység végzése. Adatgyűjtés, faj jelenlétének életmenetének tisztázása végett. Hatósági intézkedések.
20.	Szürkés hangyaboglárka (<i>Maculinea alcon</i>)	nem készült	V	A Mátrai Tájvédelmi Körzet területén 2, a Zempléni Tájvédelmi Körzet területén szintén 2 élőhelyen volt kaszálás és a beerdősülő lápos foltokról a faanyag kitermelése, kb. 20 ha területen
21.	Karszti hangyaboglárka (<i>Maculinea xerophila</i>)	nem készült	V	A Bükk-fennsíki rétek és a Bükkszentkereszti Lófia-tisztáson végzett élőhelyrehabilitációs és fenntartási munkák elsősorban a karszti hangyaboglárka érdekében történtek.

Rövidítések magyarázata: V: védett; FV: fokozottan védett, Be: Berni Egyezmény, Bo: Bonni Egyezmény

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.4.4. Fajvédelem - folytatás)

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv	Védettség foka	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
22.	Bükki szerecsenboglárka (<i>Aricia artaxerxes</i>)	nem készült	V	A Bükk-fennsíki réteken végzett fenntartási munkák kiterjedtek a bükki szerecsenboglárka élőhelyeire is, azok kiterjesztése és a megfelelő gyepruktúra létrehozása érdekében.
23.	Barnabundás boglárka (<i>Polyommatus admetus</i>)	nem készült	V	Helyi védett terület kialakítása a faj élőhelyeinek védelme érdekében.
24.	Vérfüzboglárka (<i>Maculinea teleius</i>)	nem készült	V, NATURA 2000	A Zempléni Tájvédelmi Körzet területén 3 élőhelyen végeztünk kaszálásokat az élőhely fenntartása érdekében.
25.	Fóti boglárka (<i>Plebejus sephirus</i>)	nem készült	FV, NATURA 2000	1 újabban felfedezett élőhelyét védetté nyilvánításhoz készítettük elő, a másik újabban felfedezett élőhelyén jelenleg folyik a védetté nyilvánítási eljárás. Ez utóbbi élőhely fenntartása érdekében általános kezelési tervet dolgoztunk ki.
26.	Gólyaorrboglárka (<i>Aricia eumedon</i>)	Nem készült	V	Egyetlen bükki élőhelyén élőhelyrehabilitációs, élőhelykezelési munkákat végeztünk.
27.	Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>)	Nem készült	FV, NATURA 2000	Újabb élőhelyeit, populációit találtuk. Egyetlen helyen történtek természetvédelmi célú kaszálások a faj élőhelyén.
28.	Tavaszi magyar-fésűsbagoly (<i>Dioszeghyana smidtii</i>)	Nem készült	FV, NATURA 2000	Kizárólag az erdészeti szakhatósági eszközökkel tudunk élni a faj védelme érdekében– korlátozott mértékben
29.	Korai denevér (<i>Nyctalus noctula</i>)	Nem készült	V, Be, Bo	Több száz egyed mentése panelépületekben megtelepedett kolóniák esetében; denevérbarát technológia kidolgozása a panelépületek denevérbarát szigetelésére; „Ismeretlen társbélőink a denevérek”c. kiadvány folyamatos terjesztése
30.	Boldogasszony papucs (<i>Cypridium calceolus</i>)	Nem készült	FV, NATURA 2000	A faj legnagyobb állományának őrzése, mesterséges beporzás, egyedszámlálás

Rövidítések magyarázata: V: védett; FV: fokozottan védett, Be: Berni Egyezmény, Bo: Bonni Egyezmény

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.4.4. Fajvédelem - folytatás)

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv	Védettség foka	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
31.	Gömbös kosbor (<i>Traunsteinera globosa</i>)	Nem készült	FV, NATURA 2000	Hegyi rétek kaszálása, cserjeirtás.
32.	Óriás törösdarázs (<i>Megascolia maculata</i>)	Nem készült	V	Élőhely kialakítás a közelben belterületen található óriás törösdarázs populáció erősítése céljából, fűrészporhalmok kihelyezésével.
33.	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	készült (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület)	FV, Be, Bo	Nógrád megye utolsó fán lévő gólyafészkeknek megerősítése a fészket tartó fa állapotának romlása miatt Egyházasdengelegen. (2004-re áthúzódó)

Rövidítések magyarázata: V: védett; FV: fokozottan védett, Be: Berni Egyezmény, Bo: Bonni Egyezmény

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

A gerinctelen állatokra vonatkozó fajvédelmi programok minden esetben az élőhely kezelési eljárások kidolgozásában realizálódtak. Az adott élőhelyet egyes fajok igényeinek megfelelően kezeltünk. Ezek a kezelések elsősorban a hegyi rétek kezelésében valósultak meg, továbbá nagyobb erdőtömböknél az erdészeti beavatkozások az adott fajra/élőhelyre nézve hatékony természetvédelmi kezelési eljárásokba foglalásával. Ezek a kezelési eljárások, tervek a következő fajok érdekében történtek: **szürkés hangyaboglárka** (*Maculinea alcon*), **karszti hangyaboglárka** (*M. xerophila*), **bükki szerencsenboglárka** (*Aricia artaxerxes*), **gólyorrboglárka** (*A. eumedon*).

A gerinceszoológiai természetvédelem tekintetében az alábbi fajok, kategóriák speciális védelmi feladatait láttuk el:

Kétéltűek (*Amphibia*): Elsősorban az **alpesi göte** (*Triturus alpestris*) védelmében történtek kutatási és védelmi feladatok. E fajnál az erdőgazdálkodási tevékenység következtében kialakult veszélyeztetett élőhely megszüntetése és „kiváltása” volt a feladat, együttműködve az erdőgazdálkodóval. 2003-ban a Bükk-hegységben több új mesterséges élőhelyet hoztunk létre, illetve a korábbiak helyreállítása, tisztítása történt meg. 2002-ben kedvező tapasztalatokat szereztünk a mesterséges élőhelyekkel kapcsolatban, az Észak-Bükk szinte összes jelentős szaporodó helye ilyen élőhelyeken volt. Ezentúl a Mátra-hegység legjelentősebb élőhelyén történt kisebb rekonstrukció és a Zempléni-hegységben előkészületek történtek élőhely-rekonstrukcióra (vállalkozói szerződés megkötése). Emellett évek óta folyik az Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület részvételével a faj sérülékeny utódgenerációjának ivadéknvelési és repatriációs programja.

Veszélyeztetett madárfajaink védelme érdekében élőhelykezelési, fejlesztési munkákkal (fatelepités), mesterséges fészkelőhelyek kialakításával (**ragadozómadarak, baglyok, szalakóta, énekesmadarak** stb.), zsákmányállat védelemmel, hatósági korlátozásokkal, egyedi beavatkozásokkal, az elektromos hálózaton történő védelmi munkával, sérült egyedek gyógykezelésével és más módszerekkel próbálunk. Utóbbi tekintetében együttműködtünk a Miskolci Vadasparkkal. A **hamvas rétihéja** védelmi program keretében a dél-hevesi régióban elvégeztük a költő párok lokalizációját, a gabonában lévő veszélyeztetett fészkelők esetében pedig alkalmaztuk a megfelelő fészkelő védelmi intézkedéseket (gazdálkodói egyeztetés, védőzóna kijelölése, körülkerítés, fokozott ellenőrzés).

A **tűzokállomány** megőrzése érdekében a fajvédelmi program szinte minden ajánlását alkalmaztuk, melyek közvetve, vagy közvetlenül szolgálták a faj védelmét (területvásárlás, használati korlátozások, növénykultúrák meghatározása, felmérés, veszélyeztetett fészkelők megőrzése, begyűjtött fészkelők keltetése, repatriációja, repcevetés támogatása, szinkron, téli tűzokvédelmi feladatok, predátorkontroll stb.) Az országos tűzokvédelmi LIFE Nature program „ötletgazdái” és a pályázat kidolgozásához szükséges KAC pályázat nyerteseiként közreműködtünk a pályázat megszületésében. Tűzokvédelmi célkitűzéseinket e pályázatban is érvényesítettük. Mindez azonban nem elegendő a problémakör megoldására, melyet a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Tűzokvédelmi Stratégiája c. anyagunkban foglaltunk össze.

Denevérvédelmi vonatkozásban a barlangi állományok védelmét látogatási korlátozásokkal, barlanglezárásokkal biztosítottuk. Erdős környezetben élő fajok védelmét a fahasználati tervek véleményezése során beépített korlátozásokkal oldottuk meg. Panellakó denevéreink védelmét igazgatóságunk évek óta szervezi és megoldja teljes működési területünkön. Ennek felvállalása jelentős többletmunkát jelent.

A botanikai értékek aktív védelme a korlátozott lehetőségek miatt csak egyes kiemelt jelentőségű, és fokozottan veszélyeztetett fajokra korlátozódik. Az egyéb esetekben a jogszabályi háttér nyújtotta lehetőségek adnak passzív védelmet. A túltartott vadállomány miatt a Fennsíkperem sziklagyepjei, valamint sziklaerdei az elmúlt tíz évben jelentősen leromlottak, amelyet a 2002-ben végzett botanikai monitoring mutatott ki.

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

A megkezdett fajvédelmi programok sikeresek, ami bizonyítja, hogy kellő odafigyeléssel és az élőhely megóvásával, vagy állapotának javításával a botanikai értékek rövid távon megőrizhetőek.

A fajvédelem mellett mindenképpen meg kell említeni a földtani értékek védelmét is. Ennek keretében az alábbi tevékenységeket végeztük:

Szomolyai kaptárkövek akácmentesítése

2003. évben is folytattuk a szomolyai kaptárkövek öt évvel ezelőtt megkezdett akácmentesítését. Az északkeleti oldalon felnőtt sarjak, fiatal hajtások levágására, vegyszeres kezelésére került sor.

Barlangok védelme

2003. évben két barlang lezárása történt meg. A nemrég felfedezett Bronzika-barlang lezárása a természeti értékekben bővelkedő barlang épségének megóvását szolgálja.

A Vár-tetői-barlang korábban ismeretlenek által eltávolított ajtaját helyreállítottuk, az eredeti lezárási szelvényben rácsszerkezetű fix lezárást, illetve tömör lemezajtót helyeztünk el. A lezárás a barlangjáratok védelmét és a denevérállomány zavartalanságát biztosítja.

Földtani alapszelvények védelme

2002. évről áthúzódó munkaként két alapszelvény (Róna-hegy, Fekete-sár) megtisztítására került sor.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

1.4.5. Saját állatállomány

Faj	Fajta	Egyedszám	Tárgyévi állomány-növekedés (egyed)
Juh	Hortobágyi racka	20	4
	Összesen:	20	4
Ló	Shagya arab	1	0
	mezőhegyesi félvér	2	1
	nóniusz	6	1
	Összesen:	9	2

2003.03.31-én beléptünk a Magyar Juhtenyésztők és Juhtenyésztő Szervezetek Szövetségébe. Ez évben még nem sikerült kiaknázni az ebből adódó előnyöket, de 2004-ben az instruktossal

történt egyeztetésnek megfelelően több pályázati lehetőséget ki fogunk használni.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

1.4.6. Vadászterületek

No.	Vadászterület megnevezése (ahol az igazgatóság a vadászatra jogosult)	Kiterjedése (ha)
1.	Ipolytarnóci VT, kódszáma: 12-552000-4-3-0	512
Összesen:		512

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság az Ipolytarnóci Ősmeradványok Természetvédelmi Terület, különleges (természetvédelmi) rendeltetésű vadászterületen gyakorolta a vadászati jogot a 2003/2004. évi vadászati idényben. A vadászterület kódszáma 12-552000-4-3-0, kiterjedése mindössze 512 hektár. Extenzív vadgazdálkodást folytatunk a területen, ami zömmel hajdani erodált legelő helyén telepített és természetes szukcesszió nyomán létrejött középkorú erdő, máshol elcserjésedett gyep. A sűrű növényzet mellett a terep rendkívül szabdalt, úgyhogy ember által nehezen, helyenként alig járható. Ezek a jellegzetességei a nagyvad, elsősorban a vaddisznó számára kiváló létfeltételeket teremtenek. Ezzel magyarázható a kis terület ellenére az évenként 40 db körüli tervezett állományszabályozás a **vaddisznó** esetében. A **szarvas** váltóvad, **őzből** 9 egyedet becsültünk 2003. év elején. **Az éves vadgazdálkodási tervünkben 5 szarvas, 6 őz és 38 vaddisznó** elejtését terveztük, melyet a vadászati hatóság a **vaddisznó esetében 50-re emelt**, a másik két vadfaj esetében változtatás nélkül hagyott jóvá. Vadászati tevékenységünk döntően a **vaddisznó** állományának apasztására, a kilövési terv teljesítésére irányult. A terület jellegéből adódóan eredményesen elsősorban hajtóvadászatok során voltunk, három hajtóvadászatot szerveztünk, melynek terítéke megalapozta a terv teljesítését. A vadászatokon a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság fegyvertartási engedéllyel és vadászjeggyel rendelkező dolgozói vettek részt. Az elejtett vad húsát értékesítettük. A vaddisznó és az őz kilövési tervét teljesítettük, szarvast nem tudtunk elejteni a vadászidényben. Mivel az a területen nem állandó vad, a tervteljesítés a vadfaj vonatkozásában nem kötelező.

2004 folyamán a 05-653300-1-3-1 kódszámú Borsodi Mezőség Vadásztársaság Tulajdonosi Közössége a Bükki Nemzeti Park Igazgatóságot bízta meg képviselővel, (mint a legnagyobb tulajdoni hányaddal rendelkező Magyar Állam tulajdonosi kezelőjét). Így a 2003/2004. évi vadászati idényben közvetve a 6533. számú vadászterületen folyó vadgazdálkodási és vadászati tevékenységben is részt vett az Igazgatóság. Mivel a mintegy 24 000 hektár kiterjedésű vadászterület jelentős része a Borsodi Mezőség Tájvédelmi Körzet részeként védett természeti terület, tevékenységünk elsősorban arra irányult, hogy a természetvédelmi szempontok elsődlegességét biztosítsuk, a vadgazdálkodási, vadászati tevékenység azokkal összehangoltan működjék. Kizárólag extenzív vadgazdálkodás folyik a területen. A hivatásos vadászok a Tulajdonosi Közösség alkalmazásában állnak, és elsődleges feladatuk a fenti elveken alapuló munkavégzés. Bérvadászati szerződés keretében hasznosítja a teljes vadászati lehetőséget a korábbi vadászatra jogosult Borsodi Mezőség Vadásztársaság, tevékenységüket a Tulajdonosi Közösség hivatásos vadászai kísérik figyelemmel. A Tulajdonosi Közösség felmerült kiadásait a vadászati lehetőség fejében a Vadásztársaság fedezi, így pénzügyileg a vadászterület működtetése Igazgatóságunkat nem érinti.

2003-ban a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében halászati víztér nem volt. Jelenleg folyamatban van a halászati jog megszerzése a Tiszavalki-főcsatorna Borsodi Mezőség Tájvédelmi Körzetbe eső azon részein, amelyeket a tájrehabilitációs munkálatok érintenek, illetve az Inérháti-főcsatorna (Kesznyéteni Tájvédelmi Körzet) esetében.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

I.5. Jogi tevékenység

I.5.1. Hatósági eljárások

	Ügyek száma	Másodfokon			Közigazgatási per	
		helyben hagyva	új eljárás	megváltoztatva	helyben hagy	új eljárás
Hatósági	398	5	1	1	3	0
Szakhatósági	1947	9	2	1	1	0
Egyéb (hatósági bizonyítvány, stb.)	1771					
Összesen	4116	14	3	2	4	0

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

Igazgatóságunk Hatósági Osztályán a hatósági eljárások legnagyobb hányadát a szabálysértési eljárások jelentik. Ezek egy része a helyszínen lefolytatott, gyorsított helyszíni bírságolás keretében valósult meg.

A szabálysértési eljárás során tapasztalt legnagyobb hiányosság az igazgatóság és az intézkedő természetvédelmi örök hatósági jogosultságainak érvényre juttatásakor az állampolgárok részéről a természetvédelem szerveinek hatósági jogainak nem ismerése. (Igazoltatások megtagadása, felszólításnak nem engedelmesség, súlyosabb esetben hivatalos személy elleni erőszak). Erre a problémákra gyógyírt jelenthet egy átfogó felvilágosítási program, kampány, amely az emberekben nyomatékosítja a természetvédelem súlyát.

A másik nehézség, hogy a fenti problémára a jog is ráerősít, mivel a szabálysértés elkövetőjét a természetvédelmi örök nem jogosultak előállítani a személyazonosság megállapítása végett. Így több elkövetőt kénytelenek hagyni szabadon távozni, ami súlyos károkat okozhat a hatóság tekintélyében.

A szabálysértési eljárásokban bevezetésre került adatlap bevált, az állampolgárokat és a hatóságot is tehermentesíti, kíméli.

A Bükki Nemzeti Park területén speciális elkövetési magatartás a védett területre történő gépjárműves behajtás. Csökkentése, megelőzése céljából a 2003. évben sorompók felállítására került sor a különösen veszélyeztetett területekre vezető utakon. Ennek eredményeképpen a szabályértések száma érezhetően csökkent, bár a lezárt terület nem teljes. Reméljük a jövőben a terepmotorosok kártételeire is tudunk hathatós eszközt találni.

A szakhatósági közreműködésekben sokszor tapasztalható, hogy esetenként még a jogalkalmazó szervek sem veszik komolyan a természetvédelmi hatóságot, és előfordul, hogy megkeresésünk nélkül hoznak határozatot. Ilyenkor a természeti terhelés, kár már bekövetkezett, az utólagos cselekmények formálisan helyreállítják ugyan a jogrend érvényesülését, de a természeti károkat már nem.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

1.5.2. Bírságok

	Ügyek száma	Kiszabott bírság összege (e Ft)
Természetvédelmi bírság	4	975
Szabálysértési eljárás	80	833
Helyszíni bírság	32	183

Bírságolási ügyekben a legnagyobb problémát az engedély nélküli behajtás okozta, mivel az állami adóhatóság sorra megtagadta a behajtást egy joghézagra hivatkozva, amely joghézag 2003-ban megszűnt. Azóta már több esetben volt sikeres a végrehajtás. Ezt célszerű lenne továbbfejleszteni a bírság letétbe helyezése érdekében a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata esetén.

Ugyancsak érdemes átgondolni a természetvédelmi bírság mértékére vonatkozó szabályozást. Helyes volna sokkal nagyobb

mérlegelési lehetőséget adni a jogalkalmazók kezébe. A jövedelem nélküli fatolvajokra kiszabott több millió forint képtelen eredményre vezet, ugyanakkor a védett területen kívül engedély nélkül felállított átjátszótorony esetében a maximális 100 000 forint egy mobilszolgáltató esetében nem jelent visszatartó erőt.

Fontos fegyvertény a természetvédelmi bírság kiszabásakor az eredeti állapot helyreállítására kötelezés.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

1.5.3. Büntető ügyek

	Feljelentések száma	Eredményes	Eredménytelen
Természetkárosítás	5	4	1
Egyéb büntető ügyek	15	6	9

Büntető ügyek kapcsán továbbra is csupán abban merült fel nehézség, hogy a hazánkban védett madárfajok mindegyike nemzetközi védelem alá is tartozik, így gyakran a legközönségesebb fajok esetében is bűncselekmény valósul meg.

Az eljáró ügyészségek, bíróságok részéről egyre inkább megfigyelhető a természetvédelmi ügyek súlyának megfelelő, helyes kezelése, bár kivételek még előfordulnak.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

I.5.4. Polgári perek

	Ügyek száma	Nyert	Vesztett	Folyamatban
Polgári perek	19	10	1	8

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

1.6. Őrszolgálat

	Felsőfokú végzettségű	Középfokú végzettségű	Összesen
Létszám	31	9	40

	Átlagosan	Minimum	Maximum
Az egy főre eső illetékességi terület (ha)	28543	3506	77366
Az egy főre eső védett természeti terület (ha)	3828	25	7469

Helyszíni bírságok száma	32
Az igazgatóságra tett feljelentések száma	80

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálat az illetékességi területén (1 141 696 ha) ellátta a törvényekből keletkeztetett feladatait. Az évek óta jelenlévő létszámláhiányból következően egyre kevésbé tudja az általa tervezett színvonalú őri munkát megvalósítani. A terveinkben szereplő **felvilágosító megelőző** munkavégzés csak részben valósult meg. A Bükk-fennsíkon sikerült kiépíteni a gépjármű forgalomkizáró sorompórendszert, amely eredményeként a ilyen jellegű szabálysértések száma jelentősen csökkent. A 2002-ben kiszabott helyszíni bírság számmal (265) szemben 2003-ban (32) helyszíni bírságot alkalmazására került sor, 183.000 Ft. erejéig, (amely összeg 5719 Ft / eset átlagot jelent). Az őrszolgálat 2003-ban 80 esetben kezdeményezett szabálysértési eljárást.

Az előző években megkötött együttműködési megállapodások (Határőr Igazgatóságok, Megyei Rendőrkapitányságok, VPOP Igazgatóságok) területi szerveivel az **operatív kapcsolatkiépítés megtörtént**. Ennek hozama a védett értékek sérelmére elkövetett szabálysértések, bűncselekmények feldolgozásánál a közös egymás munkáját segítő beavatkozásoknál jelent meg. (Pl: Adács, kígyóbőr feldolgozási ügy)

Az őrszolgálat tagjai a lehetőségeik szerint működtetik a területeiken lévő oktatási intézményekkel meglévő kapcsolataikat. Ezen a területen **további előrelépés szükséges**.

Továbbra is nyomasztó gondot jelent az **évek óta meglévő létszámláhiány**. Az őrszolgálat képzettségi szintje továbbra is jónak mondható, amelyet az igazgatóság téli időszakokra tervezett belső képzéssel kíván tovább emelni (fajismereti programok, számítógép kezelői ismeretek elmélyítése.) A 2003-ban újonnan felvett természetvédelmi őrok mindegyike felsőfokú képzettséggel rendelkezik.

A ruházati beszerzések a vonatkozó jogszabályi előírásnak megfelelően valósultak meg. Mivel a tervezett technikai beszerzések (GPS helymeghatározók, digitális fényképezőgépek, video kamerák, fegyverbeszerzések.) tárgyi eszközöknek minősülnek, és az őrszolgálat ruházati és technikai felszerelésének megvásárlására a dologi kiadások között van lehetőségünk, előirányzatmódosítást kellett volna végrehajtanunk, amire az év végén már nem volt lehetőségünk. Ezek hiánya nagyban veszélyezteti a természetvédelmi őrszolgálat hatékony munkavégzését. A körvonalazódó megszorító pénzügyi intézkedések ezen beszerzések 2004 évi bonyolítására sem adnak lehetőséget, ami érzékelhető módon csökkenti az őrszolgálat munkavégzésének hatékonyságát.

Az őrszolgálat gépjármű állománya a **lecserélés előtti huszonnegyedik órájába került**. Működőképes állapotba tartása egyre nagyobb ráfordítással oldható meg, ez számottevően csökkenti a kilométerfutásra fordítható költségeinket, amelyek egyébként is szűkösek mondhatók. A működőképesség megtartása érdekében **sürgős beavatkozás szükséges!**

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

I.7. Költségvetés és vagyon

I.7.1. Kiadások

		Teljesítés (e Ft)
Működési kiadások	<i>Személyi juttatás</i>	254.950
	<i>Járulék</i>	83.424
	<i>Dologi</i>	245.284
	<i>Egyéb</i>	11.596
Felhalmozási kiadások	<i>Intézményi beruházás</i>	247.012
	<i>Felújítás</i>	14.000
	<i>Egyéb felhalmozási kiadás</i>	1.200
	<i>Egyéb központi beruházás</i>	66.103
Kölcsönök nyújtása		
Kiadások összesen		923.569

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

Az Igazgatóság elemi költségvetésében biztosított támogatás a dologi kiadásoknál az alapvető üzemeltetési (gépjármű üzemeltetés, közüzemi díjak, telefonköltség, központi irányítás) költségeit fedezi. Igazgatóságunk 45 db gépjárművel rendelkezik, ezek éves fenntartása, üzemeltetése 37 millió forint. Alaptevékenységünk rezsijének 50%-át a gépjárművek üzemeltetése és a telefonköltség viszi el.

Problémát jelent az új fejlesztési beruházások üzemeltetési, fenntartási kiadási többleteinek költségvetési támogatással nem biztosított fedezetének hiánya.

Nagyobb volumenű kiadási tételek:

- Telefon: 10.824 e Ft
- Egyenruha: 5.923 e Ft
- Számítógép fenntartás: 1.414 e Ft
- Villamos energia: 5.574 e Ft

Főbb takarékosági intézkedéseink:

- Hivatali és magángépjárművek kilométerkeret behatárolása
- Rádiótelefonok 50 perces alaplíjon felüli beszélgetések, ügyintézés megteremtése.
- Mobil gateway (rádiótelefon csatoló) beszerelése az Igazgatóság telefonközpontjába

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

1.7.2. Bevételek

		Teljesítés (e Ft)
Bevételek	<i>Működési</i>	152.381
	<i>Felhalmozási</i>	235.965
	<i>Kölcsönök visszatérülése</i>	-
Bevétel összesen:		
Költségvetési támogatás	<i>Működési</i>	454.886
	<i>Felhalmozási</i>	64.124
Támogatás összesen:		
Összes bevétel		907.356

Többletbevételünk 40 %-át fordítjuk dologi többletkiadások biztosítására. A hiányzó üzemeltetési kiadásokat pályázati pénzekből próbáltuk biztosítani. **A vagyonkezelésünkben lévő és saját**

hasznosítású területek, létesítmények fenntartását dologi költségvetésünkben biztosítjuk.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

.I.7.3. Vagyon

	Bruttó érték (eFt)	Értécsökkenés (eFt)	Nettó érték (eFt)
Vagyoni értékű jogok			-
Szellemi termékek	20.728	16.507	4.221
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok			
<i>földterület</i>	1.176.012	-	1.176.012
<i>telek</i>	35.798	-	35.798
<i>épület</i>	383.105	39.393	343.712
<i>építmény</i>	270.893	41.100	229.793
<i>erdő</i>	-	-	-
Gépek, berendezések, felszerelések			
<i>üzemeltetési</i>	41.086	31.076	10.010
<i>egyéb</i>	124.196	60.582	63.614
<i>képzőművészeti alkotások</i>	-	-	-
Járművek	181.714	105.288	76.426
Tenyészállatok	2.008	489	1.519
Beruházások, felújítások	112.109	-	112.109
Összesen	2.347.649	294.435	2.053.214

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

Földügy

A védettségi szint helyreállítási program keretében 2003-ban az előző évekhez képest csökkentek a rendelkezésre álló források. Az éves keretünk 54.1 millió Ft volt, amit kiegészítettek az előző években lekötött, de valamilyen oknál fogva még fel nem használt források (44,05 millió Ft). Fenti összegekből 2003 évben 51.8 millió forint került kifizetésre, míg a többit kötelezettségvállalásokkal kötöttük le. Egy, a Mátrai Tájvédelmi Körzet-ban lévő fokozottan védett erdővel kapcsolatos cserére irányuló megkeresés alapján keretünkből 10 millió Ft-ot adtunk át a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságnak. Éven túl áthúzódó kisajátítási eljárásaink közül egy lezárult, általa összesen 223 hektárral gyarapodott az állami földvagyon. Sikeres egyezség alapján (körülbelül 31 millió Ft) újabb kisajátítást is indítottunk a jászapáti szövetkezettel szemben. Ebben az eljárásban a jogosultak kártalanítása előreláthatólag 2004. első félévében fog megtörténni. A mátraszentimrei eljárás sikertelen bírósági lezárása után a körzeti földhivatal átadás jogcímén jegyezte be a mintegy 112 hektár védett területet, így a kártalanításra lekötött összegekből újabb területeket vásárolhattunk.

Igazgatóságunk 82 millió Ft értékben - 150 természetes személlyel és egy szövetkezettel - kötött adásvételi szerződést. Ezekkel 2003-ban összesen 1035 hektár védett területet vettünk állami tulajdonba, Igazgatóságunk vagyonkezelésébe (szántó 244 ha, gyep 715 ha, erdő 53 ha, és művelés alól kivett terület 23 ha). Becsléseink szerint Igazgatóságunk illetékességi területén még körülbelül 24 000 hektárra vonatkozik a vásárlás alapját biztosító jogszabály, ebből szakmai szempontoknak és pénzügyi lehetőségeinknek függvényében kívánjuk a vásárlásokat folytatni.

Bevezetésre került a központilag javasolt, földvásárlásokkal kapcsolatos információk rögzítésére kialakított szoftver. A vásárlásokhoz kapcsolódó engedélyeztetési eljárás során sikerrel alkalmaztuk a program nyújtotta adminisztratív lehetőségeket.

Az év során keletkezett 886 db. föld-, és birtokügyi ügyiratból 472 db-ban jártunk el szakhatóságként, míg 210 ügyünk keletkezett elővásárlásokkal kapcsolatban.

Birtokügy

Az év során folytattuk a birtokügyi szoftverben rendelkezésre álló adatok pontosítását. Az adatbázis korrekcióját a számunkra megküldött határozatok és a beszerzett tulajdoni lapok alapján végezzük. Előre léptünk a Természetvédelmi Hivatal által biztosított, FÖMI -től származó adatsorral való egyeztetéssel is, bár ebben a munkában még jelentős lemaradásunk van. Sikeresen befejeződött az adatbázisunkban duplán szereplő földrészletek kiszűrése, az érintett hrsz-ek adatainak pontosítása érdekében megtettük a szükséges lépéseket. A rendelkezésre álló források felhasználásával (1,1 millió Ft) megállapodást kötöttünk Tiszaújvárosi földhivatallal digitális térképi állományok beszerzésére Mezőcsát, Tiszakeszi és Tiszadorogma településekről. A megvásárolt ingatlan-nyilvántartási térképeket szeretnénk felhasználni a vagyonkezelési rendszerünk térinformatikai továbbfejlesztéséhez.

Mivel a kihirdetett ex lege lápterületek természetes határai általában nem egyeznek az érintett földrészletek határaival, szükséges a helyrajzi számok megosztása. A rendelkezésre álló források erejéig, az esetek kb. 50 %-ban kezdeményeztük a szükséges munkák elvégzését.

Folyamatosan dolgoztunk a KVI felé történő jelentési kötelezettségek teljesítésén. A vagyoni kataszter feltöltése során különös figyelmet kapott a Pénzügyi Osztály adataival történő egyezés.

Vagyonkezelés

Az Igazgatóság vagyonkezelői tevékenységének egyik legfontosabb éves eredménye volt a Kincstári Vagyoni Igazgatósággal kötött vagyonkezelési szerződés aktualizálás utáni aláírása. A szerződés mellékletében szereplő adatok frissítéséről a későbbiekben folyamatosan kívánunk gondoskodni.

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

A vagyonnevelési források először épültek be az Igazgatóság dologi kiadásai közé. Bár a rendelkezésre álló eredetileg 43 millió Ft, amely évközben erdők vagyonnevelésére, veszélyeztetett fajok védelmére és lágok megosztására kapott 13,59 millió forinttal még kiegészült, jóval kevesebb az előző években hasonló célokra felhasznált összegektől, alapvető kezelési feladataink finanszírozására elégségesnek bizonyult. A folyamatos lehívhatóság következtében javult a munkák tervezhetősége, a felhasználás hatékonysága. Folytattuk az előző években elkezdett rehabilitációs munkáinkat (gyepkezelés, bozótirtás), de e mellett az erdők kezelésére, állatállomány fenntartásra, kivett területek kezelésére és vadgazdálkodásra is fordítottunk. Problémát jelentett, hogy a beépülő (biztos) forrásokat csak saját vagyonnevelésünkben lévő területek természetvédelmi célú kezelésére tudtuk használni. A géppel végezhető kezelési feladatokban igyekeztünk a rendelkezésre álló gépi kapacitások minél jobb kihasználására. Legtöbb esetben az UNIMOG típusú többfunkciós gépünket és a hozzá kapcsolható munkagépeket használtuk. A kézi munkákat illetve a helyi gépi kapacitásokkal végezhető munkákat a helybéli vállalkozók bevonásával bonyolítottuk.

A Vagyonnevelési és Birtokügyi Osztályon két új felügyelői státuszt létesítettünk (agrár-környezetvédelmi és földügyi). A létszámfejlesztésnek köszönhetően a munkák elosztásának lehetősége nagyságrendekkel könnyebbé vált. Az ezzel kapcsolatos racionalizálási lehetőség remélhetőleg meg fog látszani az elvégzett munka hatékonyságán, minőségén.

Mivel a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság vagyonnevelésébe tartozó több, mint 30 000 hektár kezelésének saját hatáskörben történő végzéséhez még mindig nem adták a személyi és egyéb feltételek, folytattuk a korábbi évek kezelési gyakorlatát. Újabb területeket adtunk külső együttműködő partnereink használatába. **Igazgatóságunk év végére 178 darab hatályos bérleti szerződéssel rendelkezett, amiből 90 darabot 2003-ban írtunk alá.** Partnereink hosszabb távú együttműködési szándékait támasztja alá a lejáró megállapodások megújításának szinte kivétel nélküli igénye. **A kiadott területek előzetesen meghirdetésre kerültek az illetékes települések önkormányzatánál, a pályázók száma meghaladta a korábbi évek hasonló adatait.** A Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Programmal kapcsolatos pozitív várakozásoknak köszönhetően bizonyos területeken látványos a gazdálkodók együttműködési kedvének változása. Az év során 6700 hektár került partnereink használatába, amelyből 6200 hektár gyep, 480 hektár szántó művelési ágba tartozik. Néhány esettől eltekintve együttműködő partnereink eleget tettek elvárásainknak úgy a kezelési tevékenység minősége, mint a használattal kapcsolatos szakmai és pénzügyi kötelezettségek teljesítése vonatkozásában. A külső segítséggel hasznosított területek arányának növelése miatt bevételeink az előző évekhez képest tovább gyarapodtak, föld-használatból mindösszesen 17,1 millió Ft bevételünk származott.

Igazgatóságunk elvégezte a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program működtetéséből eredő feladatait. Az elmúlt évek sikeres előkészítő munkájának köszönhetően illetékességi területünkön kijelölésre került a harmadik Érzékeny Természeti Területek mintaterület (Bodrogköz), ahol a gazdák már 2003-ban pályázhattak a meghirdetett programcsomagokra. A három programcsomagra összesen 20 gazdálkodó pályázott, mindegyikük sikerrel. A nyertes földterületek nagysága 745,6 hektár, az ezekre vonatkozó támogatási összeg 26 541 000 Ft. Az év során a Borsodi Mezőség Érzékeny Természeti Területek-ben 22 gazda összesen 1 972 hektár nagyságú földterületére, míg a Hevesi Sík Érzékeny Természeti Területek-ben 13 gazda összesen 1068 hektár nagyságú földterületére benyújtott pályázatát támogatták a döntéshozók. A Borsodi mezőség Érzékeny Természeti Területek esetében ez 193 258 000 Ft, a Hevesi sík Érzékeny Természeti Területek esetében 97 828 000 Ft támogatási összegnek felel meg. A támogatási szerződések megkötése után megtörtént a gazdálkodók területi ellenőrzése, a jegyzőkönyvek illetékes szervhez történő továbbítása.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

1.7.4. Épületek

Az épület típusa*	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Iroda	1	-
Szolgálati lakás	1	-
Tanya	4	-

* A turisztikai létesítmények a 8.1 táblázatban kerülnek részletezésre.

Igazgatóságunk a központi egri iroda mellett csupán Ipolytarnócon rendelkezik irodaként is funkcionáló, saját tulajdonú épülettel, ezért hat tájegységben kénytelenek vagyunk bérelt helyiségben dolgozni (egy tájegység irodája az egri központban található, egy további pedig jelenleg nem rendelkezik irodahelyiséggel). Folyamatos próbálkozások ellenére sem sikerült mindenütt tájegységi kezelőépületekre szert tenni, ennek oka a forráshiány volt. Területi kollégáink elhelyezése céljából szükséges volna szolgálati lakások beszerzése vagy építése, de próbálkozásaink források hiányában eredménytelenek maradtak.

A 2002-ben megvásárolt Mátrai Tájegység Látogató és Közönségszolgálati Központ épület felújításának, bővítésének tervezésére Igazgatóságunk a Széchenyi Turizmusfejlesztési Program keretén belül pályázatot nyert, így 2003-ben megindult a központ tervezése és pályázatra előkészítése. Ugyanezen program keretén belül megnyert két további pályázatból pedig a Nógrádi Tájegység és a Zempléni Tájegység Közönségszolgálati és Látogatóközpontjainak tervezésére sikerült forrást szereznünk.

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

1.7.5. Eszközök

Az eszköz megnevezése	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Mezőgazdasági munkagép	8	-
Terepjáró	38	4
Motorkerékpár	2	-
Kerékpár	2	-
Vízijármű	1	-
Videokamera	6	-
Digitális fényképezőgép	9	1
Hagyományos fényképezőgép	54	-
Állványos távcső	6	-
Kézitávcső	58	-
Számítógép	80	5
Mobiltelefon	124 (ebből selejt 38)	9

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

Igazgatóságunk alaptevékenységének ellátásához szükséges gépkocsiparkkal rendelkezik, de ennek kormegoszlásából adódó fenntartási költségeink egyre megterhelőbbek, ezért szükséges egy nagyobb összegű beruházás, amit önerőből nem tudunk megoldani. Az igazgatóság vagyonkezelésében lévő de bérbe nem adható területek kezelésére már rendelkezünk egy indulási alapot képező gépparkkal, de ennek fejlesztése úgy erőgép, mint munkagép oldalról elengedhetetlen.

Az Igazgatóság működőképességének fenntartása és folyamatos fejlesztése céljából legfontosabb az informatikai rendszer kiépítése és feltöltése. Ezt saját forrásból az igazgatóság csak a szintentartás mértékéig tudja ellátni.

Az őrszolgálat ellátásához szükséges alapeszközök rendelkezésre állnak (pl. távcső, fényképezőgépek, állványos távcső), azonban fejlesztésük más irányban is szükségessé válik. Elengedhetetlen az adatrögzítés pontosságának növelése érdekében az őrszolgálat felszerelése GPS-el, a későbbiekben (a természetvédelmi adatbázis-rendszer felépítése után) hordozható számítógépekkel.

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

I.8. Bemutató, oktatás, PR

I.8.1. Turisztikai infrastruktúra

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Szarvaskői geológiai tanösvény	Bükki Nemzeti Park, Szarvaskő környéke	6 km	Geológiai.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	készült
Rejteki természetismereti tanösvény	Bükki Nemzeti Park, a Rejteki kutatóház mellől indul	800 m	Természetismereti.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	készült
Rejteki – Répáshuta tanösvény	Bükki Nemzeti Park, Rejteki kutatóház – Répáshuta	9 km	Természeti, kultúrtörténeti, őslénytani, és geológiai ismereteket ad át.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	készült
Szalajka-völgyi tanösvény	Bükki Nemzeti Park, Szilvásvárad határa	2,6 km	A Szalajka-völgy földtani, víztani, botanikai és tájképi értékeit mutatja be.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	készült
Millenniumi tanösvény	Bükki Nemzeti Park, Szilvásvárad határa	2,1 km	geológiai, botanikai, víztani, állattani és erdészeti bemutatóösvény.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	nem készült
Olasz-kapu tanösvény	Bükki Nemzeti Park, Bükk-fennsík: az Olasz-kapui parkolótól indul	8 km	A tanösvényen megfigyelhetők a fennsík felszínalkotásának és botanikai értékei, és a tájképi szépségek.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	nem készült
Nagy-mező – Kis-kőháti-zsomboly tanösvény	Bükki Nemzeti Park, Bükk-fennsík: a Bánya-hegyi volt felső parkolótól indul	3,3 km	A tanösvény hivatott a Bükk-fennsík felszínalkotásának és a Nagy-mező fokozottan védett növényvilágát megismertetni.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	nem készült
Jávorkúti tanösvény	Bükki Nemzeti Park, Jávorkút környéke	3,2 km	A tanösvényen Jávorkút környékének botanikai, zoológiai és földtani értékeit ismertetik a sétaút táblái.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	nem készült

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.8.1. Turisztikai infrastruktúra - folytatás)

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Szinva tanösvény	Bükki Nemzeti Park, Miskolc környéke	4 km	Az 4 km-es útvonal 6 állomásán ismertető táblák szólnak a látni- és tudnivalókról; a középhegységi vízfolyások mellett kialakuló jellegzetes élőhely-közösségekről, a Bükk hegység keleti oldalára jellemző erdőtársulásokról, a mészkő sziklagyepekről, a karsztjelenségekről, geológiai formákról, valamint a tanösvény környezetében megtekinthető természeti, kultúr- és ipartörténeti értékekről.	Borsod Abaúj Zemplén Megyei Környezeti Nevelők Egyesülete. Támogatók: Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Észak-Magyarországi Erdőgazdasági Rt.	Készült
Felsőtárkányi háromkörös tanösvény I. kő közű kör	Bükki Nemzeti Park	0,8 km	A Szikla-forrást és a fölötte magasodó mészkősziklát, az alatta húzódó Kő-köz nevű sziklaszorost és a tavat fűzi fel egy sétára.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	Készült
Felsőtárkányi háromkörös tanösvény II. barát-réti kör	Bükki Nemzeti Park	6,5 km	A Kő-köz keleti végétől indul, az Oldal-völgy torkolatáig a sárga jelzésű turistaúton vezet, majd áttér a műút túloldalára, s a karthauzi kolostorromtól egy meredek ösvényen közelíti meg a Lök-bérc oldalában előbukkanó sziklavonulatot, a Bujdosó-köt.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	Készült

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.8.1. Turisztikai infrastruktúra - folytatás)

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Felsőtárkányi háromkörös tanösvény III. vár-hegyi kör	Bükki Nemzeti Park	10 km	A Vár-hegy gerincére visz fel. A Kő-köz elejétől oda-vissza 10 km a tanösvény hossza, melynek bejárása 4-5 órát vesz igénybe. Az útvonal különböző földtani formációkkal (dolomitbánya, radiolaitsziklák), a gyertyános-tölgyes, szubmontán bükkös, a mészkerülő tölgyes és a hársas törmeléklető-erdő élővilágával, valamint egy késő-bronzkori erődített teleppel, a Kyjatice-kultúra földvárával ismertet meg.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	Készült
Bél-kői tanösvény	Bükki Nemzeti Park, Bélapátfalva környéke	5 km	A tanösvény a Bél-kő környékének kultúrtörténetét, a hegy földtani felépítését, növénytársulásait és a sziklagyepek növény- és állatvilágát bemutató komplex-típusú tanösvény, mely a ciszterci apátság középkori templomától indul és a Bél-kő megmaradt 815 m magas csúcsán kialakított kilátóhelyen végződik.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	Készült
Gyöngyösi Sár-hegy Természetismereti Tanösvény	Mátrai Tájvédelmi Körzet, Gyöngyös környéke	9 km	A táblák a Sárhegy Természetvédelmi Terület gyep, erdő, mocsár társulásait, geológiáját mutatják be.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság: Mátra Tájvédelmi Körzet, Polgármesteri Hivatal- Gyöngyös, Berze Gimnázium Természetvédelmi Szakkör.	Nem készült

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.8.1. Turisztikai infrastruktúra - folytatás)

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Ilona-völgyi geológiai tanösvény	Mátrai Tájvédelmi Körzet	6,5 km	A tanösvény a Mátra hegység keleti részén elhelyezkedő Ilona-völgy földtani érdekességeit mutatja be.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	Készült
Salgó-hegyi tanösvény	Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet, Eresztvény környéke	2 km	A sétaút növénytani, állattani, geológiai, tájképi, ipar- és kultúrtörténeti értékeket mutat be. Az állomások száma: 6.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	nem készült
Somoskőújfalui tanösvény és kőzetpark	Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet, Somoskőújfalu környéke	1 km	A somoskői geológiai tanösvény és kőzetpark a kőbányászat és kőfeldolgozásba enged betekintést.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	nem készült
Sámsonháza, Buda-hegyi geológiai, botanikai tanösvény	Kelet-Cserhát Tájvédelmi Körzet	3 km	A tanösvény legfőbb geológiai értéke, hogy a középső-miocén kezdetétől a szarmata kor végéig a Pannon-medence fejlődéstörténetének mintegy 6 millió éves időszakát, annak folyamatos üledékképződését és háromszori vulkáni kitöréseit dokumentálja. A séta közben a Buda-hegyi Cserkő-oldal gazdag növényvilága is feltárul a látogató előtt.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	nem készült
Ipolytarnóci biológiai és geológiai tanösvény és kőzetpark	Ipolytarnóci Ősmaradványok Természetvédelmi Terület	800 m	Geológiai tanösvény és bemutatóhely.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	készült
		700 m	Kőzetpark.		
		6 km	Biológiai tanösvény.		

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(1.8.1. Turisztikai infrastruktúra - folytatás)

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Hollókői kultúrtörténeti és természetismereti sétaút	Hollókői Tájvédelmi Körzet	3 km	A Hollókői Tájvédelmi Körzet tanösvényhálózata a világörökség részét képező terület kulturális és természeti értékeit mutatja be. A Vártúra ösvény első szakasza a parkolótól a Hollókői várig, majd lefelé az Ófaluig vezeti el a látogatókat. Az ösvény leágazása a Vár-hegyet körülölelő biológiai ösvények felé kínál további kirándulási lehetőségeket.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	Készült
Mogyoróska – Regéci tanösvény	Zempléni Tájvédelmi Körzet, Regéc és Mogyoróska környéke	2,2 km	A tanösvény a regéci vár történetét hivatott bemutatni, kiegészítve az útvonalon található botanikai és zoológiai érdekességekkel.	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	nem készült
Kesznyéteni Tájvédelmi Körzet tanösvény	Kesznyéteni Tk, Szamárhát, Ökörfűz	8 km	Természetismereti, agrár-környezetvédelmi	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Tiszatáj Közalapítvány	Részben készült
Kesznyéteni Tájvédelmi Körzet látogató központja	Kesznyéten Szamárhát		Erdei Iskola, agrár-környezetvédelmi bemutató gazdaság	Tiszatáj Közalapítvány	Részben készült

1. 8. 1. 1. Tervezett létesítmények, projektek

A környezeti nevelés valamint a védett területet látogatók igényeinek leginkább megfelelő látogatóközpontok tervezése építése kiemelt feladata Igazgatóságunknak, amit pályázati forrásokból próbált megoldani. A tervezett három helyszínből - Salgótarján, Mátra, Zemplén - kettőben sikeresen tulajdonba kerültünk (*Salgótarján, Mátrafüred*).

Igazgatóságunk a tervezett projektek megvalósíthatósági tanulmányainak elkészítésére pályázatot nyújtott be a Széchenyi Turizmusfejlesztési Program keretén belül, melyekre 18 millió, 16 millió illetve 14,5 millió forint támogatást kapott. A tervezett projektek és helyszínek a következők:

Mátrafüred – Mátrai Tájvédelmi Körzet Természetvédelmi Látogató- és Közönségszolgálati Központ

Igazgatóságunk legnagyobb látogatottsággal, átmenő forgalommal bíró tájegysége a Mátrai Tájegység. Az 54 község területét lefedő tájegység magában foglalja a Mátra TK, a Siroki Nyírjesztő TT, a Gyöngyösi Sár-hegy TT területeket.

A Mátrában a turizmus egész éves forgalma és a látogatási szokások változása nyilvánvalóvá tette, hogy folyamatosan jelentkező igény van a természeti területek értékeinek megismerésére. Ehhez szükséges a megfelelő helyen kialakított korszerű látogatóközpont. A Látogató és Közönségszolgálati Központ megvalósítása esetén lehetővé válik

- szervezett körülmények között a lehető legteljesebb körű tájékoztatás nyújtása a Mátrába érkező vendégek számára a természeti- és turisztikai érdekességekről, látnivalókról, a természetben történő tartózkodás lehetőségeiről, feltételeiről
- erdei iskola funkcióval a NAT környezeti-, természetvédelmi nevelési feladatainak megfelelő oktatási program működtetésére (erdei iskola, táborok)
- megfelelő szintű tájegység iroda kialakítására.

Salgótarján - Baglyaskő Természetvédelmi Látogatóközpont, Oktató- és Bemutatóhely

A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Salgótarján város belterületén meglévő építési engedély alapján természetvédelmi látogatóközpont, oktató- és bemutatóhely kialakítását tervezi. Ez magába foglalja 223 m² bemutatótér, 108 m² gazdasági épület építését és 26 053 m² kültéri területen bemutató-, játszó-, pihenő-, és parkolóhely, valamint közlekedési felületek kialakítását. A csatlakozó védett természeti területen földtani bemutatóhely kialakítását tervezzük, amely mind az oktatás, mind a turizmus számára hasznosítható lesz.

A Látogató, Oktató és Bemutatóhely megvalósítása esetén lehetőség nyílik

- iskolák, családok, turisták és a fogyatékosok számára is a természetvédelmi, földtani, biológiai ismeretek bővítésére, közvetlen élmények átélésére természeti környezetben
- a látogatóközpontban fogyatékkal élők közvetlen élményszerzésére a kialakítandó bemutatói, kiállítási modellen keresztül, amely érzékszerveiben, mozgásában korlátozott vendégek számára is értelmezhetővé, érzékelhetővé és élménnyé teszi a látogatást
- a Karancs-Medves Tájvédelmi Körzettel a határon érintkező szlovákiai Cseres-hegység Tájvédelmi Körzet (Cerova vrchovina CHKO) bemutatására
- tájegység iroda kialakítására

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

Zempléni Tájegység (Zempléni Tájvédelmi Körzet és Tokaj-Bodrozug Tájvédelmi Körzet) ökoturisztikai fejlesztése

A Zemplén egyre népszerűbb területe a hazai turizmusnak, e mellett egyre több külföldi látogató is felkeresi a tájegységet. A vendégek növekvő aránya kifejezetten a természeti vonzerők, a sokszínű, gazdag természeti értékek megismerése, megfigyelése céljából érkezik. Az ideérkező látogatók fogadása, tájékoztatása azonban nem megoldott. A természeti értékek hosszú távú megőrzése, veszélyeztetés nélküli bemutatásának biztosítása érdekében szükség van olyan turisztikai információs hálózat kialakítására, amely biztosítja a területre érkező vendégek számára a megfelelő és pontos tájékoztatást, emellett ökoturisztikai programokat és szolgáltatásokat is nyújt.

A pályázat keretében a mindezeket megalapozó turisztikai tanulmány elkészítését, illetve a turisztikai információs hálózat kialakítandó végpontjai engedélyes terveinek elkészítését valósítjuk meg. Az információs hálózat végpontjait jelenleg hét helyszínen tervezzük megvalósítani (Füzér - bemutatóközpont, erdei iskola, és kézműves ház két helyszínen, Telkibánya - Beléptető kapu, Hejce - Beléptető Kapu, Mogyoróska – Természetvédelmi információs ház, Boldogkőváralja - Tájház és természetvédelmi információs pont, Háromhuta– kiállítás és információs pont, Bodrozug - madármegfigyelő tornyok tervezése). A pályázatban tervezett létesítmények megvalósításához a legtöbb helyszínen ingatlan vásárlása szükséges lehet.

A turisztikai tanulmány és a tervek elkészítésük estén megfelelő alapot biztosítanak ahhoz, hogy a helyi településeken a természeti környezetre alapuló turizmus fejlesztések és elképzelések a partnerség alapján szerveződve a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság céljaival és a Zempléni Tájegység természetvédelmi kezelési terveivel összhangban történjenek.

1. 8. 1. 2. Meglévő létesítmények, programok

Bél-kő bánya és tanösvény

2003. október 21-én ünnepélyes keretek között került sor a **Bélkő Tanösvény** megnyitására, ezzel együtt a 102 hektáros terület jelképes átvételére. Az esemény kiemelt jelentőségét az is adta, hogy ez az első alkalom, amikor olyan, egyébiránt jelentős természeti értékeket hordozó terület került természetvédelmi kezelésbe, amely korábban magántulajdonként kizárólag gazdasági célokat szolgált.

Az esemény tiszteletére a BÉCEM Rt., a Települési Önkormányzat és a BÉLKŐ KHT bensőséges ünnepséget szervezett a Ciszter Apátsági Templomnál. Az ünnepélyre meghívót kaptak a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság és szakmai partnerei, a bányabezárásban érintett hatóságok képviselői, az Ipari Minisztérium és a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, a BÉCEM Rt. volt partnerei, a cementgyár és bányabezárással érintett települések önkormányzatai, valamint - természetesen - Bélapátfalva lakosai. A tanösvényt Dr. Kovács Mátyás, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Természetvédelmi Hivatal, Birtokügyi és Agrárharmonizációs Főosztály főosztályvezetője nyitotta meg, majd ezután - elsőként - a helyi iskola tanulói vették birtokukba.

A tanösvény a bélapátfalvai ciszterci monostor templomépületétől indul és a Bé-kő megmaradt 815 m magas csúcsára vezet 4 km hosszan. Bemutatja a Bé-kő és környéke geológiai-, és élő természeti értékeit. A bélapátfalvi cementgyár és az azt követő bányabezárás során a BÉCEM Rt. felszámolása során született meg az ötlet, hogy a bánya tájrendezésével együtt váljon lehetővé azoknak az értékes földtani látnivalóknak a felkeresése, amelyek a bányaművelés során váltak láthatóvá. Ennek az ötletnek a nyomán, a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság szakmai közreműködésével valósultak meg a Bé-kő tanösvény megállóhelyei, ismertető táblái. E mellett megjelent egy részletes kiadvány, amely a természeti értékek mellett Bélapátfalva és környéke

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

kultúrtörténetének és ipartörténetének összefoglalását is tartalmazza, és fotókon, korabeli rajzokon mutatja be a Bél-kő hegy „átváltozását”.

A tanösvényt átadása óta népszerű a vendégek körében, és a településen lakók számára egyaránt, mert a ciszter apátság mellett további programkínálatot kínál a turisták számára. A tanösvény jó példa arra, hogy összefogással értéket teremtve az ipar leépülése után maradt tájsebeket hogyan lehet a köz javára hasznosítani. Noha Bélapátfalva eddig ipari területnek számított, mára egyértelművé vált az, hogy a turisztikai lehetőségek kihasználására alapozva a településen megélhetést fognak találni az itteni emberek.

Herman Ottó Emlékpark - Miskolc

A Bükki Nemzeti Park keleti „kapuja”, látogató központ műszakilag leromlott épületekkel, melyet Miskolc város és környezetvédelmi civil szervezeteivel közös EU pályázat keretén belül elnyerhető beruházás után, mint Ökofocentrum kívánunk működtetni. Cél az eredeti funkció, a nemzeti parkról szóló tájékoztatás, illetve a környezetvédelmi szemléletformálás megtartása mellett a civil szervezetek tevékenységének befogadása.

Szent-István-barlang fogadóépület – Lillafüred

A barlang bejáratnál 2002-ben épült új fogadóépületben a jegyértékesítés és váró funkciók mellett a tájékoztatást, kiadványok értékesítését is szervezzük. Lehetőség van kis csoportok számára külön természetvédelmi ismertető előadások, filmvetítések szervezésére.

Ipolytarnóc Ősmaradványok Természetvédelmi Terület kezelőépületei

A területre érkező évi 22 ezer fő látogató számára kultúralt szolgáltatást biztosító épület került kialakításra 2001 végén. A kutatóháznál kialakított kis előadó-értekezlet terem alkalmas kihelyezett szakmai programok, tréningek szervezésére. Ehhez a korszerű audiovizuális eszközök rendelkezésre állnak. További fejlesztési lehetőség az alsó fogadó épületnél nagyobb (busznyi) csoportok belső elhelyezésének biztosítása, számukra rossz idő esetén előadások technikai feltételeinek megteremtése.

Oszla Tájház

A Cserépváralja Polgármesteri Hivatallal közösen üzemeltetett kiállítás anyagának múzeumi rekonstrukciója esedékes (a miskolci Herman Ottó Múzeum anyaga), az épület külső felújításra szorul.

Hollókő Ember és Táj Kiállítás

A kiállítás anyaga felújításra szorul, a Világörökség részét képező falumúzeumban a látogató érdeklődés várható alakulása miatt a kiállított ismertetőket több nyelven kell megjeleníteni.

Erdőtelek Arborétum

A látogatók számára jelenleg nem áll rendelkezésre rossz idő esetére fedett váró. A látogatást segítő táblás tájékoztatási rendszer magújítása folyamatban van. Szolgáltatás bővítés csak további létszám beállítással szervezhető.

Ároktő kutatóház –kiállítás

Az épület jó műszaki állapotban van, a helyi iskolai gyűjtésből álló kiállítási anyaga bővítésre szorul.

Felsőtárkány –Látogatóközpont

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

A tervezett központ kialakításával erdei iskola programok szervezésére alkalmas 40 fős téli, illetve sátras elhelyezéssel 80 fős nyári táborozási hellyel bővíthet a Nyugat-Bükk térsége. Folyamatos környezeti nevelő munkát tervezünk külön szakszeméllyel. Építése az engedélyezési eljárást követő szakaszban sajnos rajtunk kívül álló okok miatt elakadt, de folyamatban van. Igazgatóságunk 2001-ben sikerrel pályázott (KAC) a Nyugati Kapu Oktató és Bemutató Központ létesítéséhez szükséges forrásokra. Az elnyert támogatási összeg 175 844 eFt volt. A szükséges telek megvásárlása, az engedélyes tervek elkészítése után a közbeszerzési pályázat útján beérkezett ajánlatok mindegyike nagyobb összegről szólt, mint az Igazgatóság rendelkezésére álló maradvány (136 209 eFt). Ezek után forráshiány miatt nem kerülhetett sor a beruházás elkezdésére. Hosszas egyeztetések után a fejezet beruházási előirányzatából átvettünk újabb 75 000 eFt-ot, így jelenleg a rendelkezésünkre álló források együttes összege 211 219 eFt. A támogatási szerződés aláírása óta eltelt két év miatt a kivitelezés költségei jelentősen megemelkedtek, illetve bizonyos, előre nem látható pótmunkák is növelték a forrásigényt. Az előzetes tervek alapján a teljes megvalósuláshoz még 25 millió Ft hiányzik, ami a 2004. évi költségvetésünkbe épül be. Az eredeti tervben szereplő műszaki tartalomhoz képest a kivitelezés folyamán merülnek fel túlmunkák, amelyek megvalósítása elengedhetetlen a későbbi üzemeltetéshez.

A megépülő Nyugati Kapu központi épületének berendezésére, a működtetés marketing alapjainak biztosítására terveink szerint jelentősebb összeg szükséges, amit Széchenyi Tervre beadott pályázat segítségével próbálunk biztosítani. A megpályázott két program közül a kiállítás kivitelezésére és a látogatóközpont berendezésére 48 400 eFt került számunkra megítélésre.

Rejtek Kutatóház és Oktató Központ

A rejteki központ jelenleg több mint negyven fő befogadására alkalmas, erdei iskolai, táborig programok színhelye. A felsőtárkányi központtal kooperálva tervezzük működtetését. Folyamatban van a rejteki oktatási tematika kidolgozása. A terepi megfigyelésekhez, oktatási munkához technikai és szakanyag fejlesztésre van szükség.

2003. április 16-tól június 12-ig sikeresen lezajlott a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Pedagógiai Szakmai Szakszolgálati Intézet által megszervezett **akkreditált pedagógus továbbképzés**. A B-A-Z Megyei Pedagógiai Szakmai és Szakszolgálati Intézet által akkreditált T300730-969/1999 alapítási engedély számú, T302460/181/1999 indítási engedély számú pedagógus továbbképzés tartalmi területek szerinti besorolása: pedagógia, környezeti nevelési ismeretek és módszerek bővítése, erdei iskola szervezés, módszertan. A képzés tematikája: A nemzeti parkok környezeti nevelést és természetvédelmi oktatást segítő tevékenységének megismerése, a konkrét természetvédelmi munka (természetvédelmi kezelési koncepció) áttekintése. Segítségnyújtás a nemzeti parkok területére szervezendő kirándulások, táborok, *erdei iskolák szervezéséhez*. A Bükki Nemzeti Park természeti és kultúrtörténeti értékeinek bemutatása, módszertani megújulást segítő szakmai programok ismertetése.

A Felsőtárkányban épülő oktató-látogató központhoz kapcsolódó **tanösvény-hálózatot** **2003. szeptember 26-án** délelőtt kis ünnepség keretében adtuk át a nagyközönségnek. A Bükk hegységről komplex ismereteket nyújtó, természeti és kultúrtörténeti értékeket egyaránt bemutató, a természetismereti oktatásban és a környezeti nevelésben jól hasznosítható ún. vegyes típusú tanösvények indító táblájánál – a felsőtárkányi Szikla-forrásnál – a nemzeti park igazgatóság és a felsőtárkányi polgármester részéről elhangzott ismertetéseket és köszöntést mintegy félszáz vendég hallgatta meg. Az átadási ünnepségen részt vettek az állami erdészeti részvénytársaságok vezetői, a felsőtárkányi polgármester, főiskolák és egyetemek oktatói (többek között, akik a tanösvény ismeretanyagának összeállításában is részt vettek), a Földtani Örökségünk Egyesület helyi csoportjának tagjai (ők a tanösvény nyomvonalának kialakításában, a jelzések felfestésében

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

tevékenykedtek), valamint a felsőtárkányi általános iskola tanárai, diákjai. A felsőtárkányi iskolások Zöld Szíves Csoportja vette birtokába a tanösvényt, majd a jelenlévők is bejárták a Kő-közi Kört.

Szakképzésben való részvétel, szakmai gyakorlatok, terepgyakorlatok szervezése, irányítása, szakdolgozatok és diplomamunkák témavezetése. A magyarországi egyetemek, főiskolák természetvédelemmel kapcsolatos képzéseiben az igazgatóság igény szerint részt vesz, támogatja a hallgatók nyári gyakorlatainak, tanulmányútjainak, terepi kutatásainak a Bükk Nemzeti Parkban történő lebonyolítását. A nemzeti park szakemberei az igazgatóság természetvédelmi kezelési, fejlesztési tevékenységéhez kapcsolódó szakdolgozatok, diplomamunkák esetében témavezetést, szakmai felügyeletet vállalnak. **2003-ban** több, mint **40 fő** diák, főiskolai és egyetemi hallgató vett részt szakmai gyakorlaton a Bükk Nemzeti Park Igazgatóságom.

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

1.8.2. Kiadványok

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.) a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság raktárában
1	Szarvaskő természeti képe (leporello)	1982.	2563
2	Bükk-fennsíki rétek (leporello)		
3	Bükki vizek (leporello)		
4	Hór-völgy, Ódorvár, Oszla (leporello)		
5	Boldogkőváralja történeti emlékek	1985.	2620
6	Regéci vár	1985.	1393
7	Zempléni túra	1985.	3415
8	Ismeretterjesztő füzet (8 nemzeti park)	1996.	1951
9	Ismeretterjesztő füzet (Bükki Nemzeti Park angol)	1996.	1136
10	Ismeretterjesztő füzet (Bükki Nemzeti Park, magyar)	1996.	416
11	Ismeretterjesztő füzetcsomag (Nemzeti Parkjaink, Bükki Nemzeti Park, 9 db/csomag, angol)	1996.	11
12	Ismeretterjesztő füzetcsomag (Nemzeti Parkjaink, Bükki Nemzeti Park, 9 db/csomag, magyar)	1996.	4
13	Szarvaskő geológiai tanösvény füzete	1998.	244

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.8.2. Kiadványok - folytatás)

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.) a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság raktárában
14	Képeslapok (8 nemzeti park)	1986.	4186
15	Képeslapok (Hollókő)	1986.	144269
16	Képeslapok 1. (Ipolytarnóc)	1994.	
17	Képeslapok 2. (Ipolytarnóc)	1986.	
18	Képeslapok 3. (Ipolytarnóc)	1986.	
19	Képeslapok (Bükk Nemzeti Park)	1986.	
20	Képeslapok (Békkő, Bükk Nemzeti Park)	1986.	
21	Képeslapok (ZTájvédelmi Körzet)	1986-1990	
22	Matricák (Bükk Nemzeti Park)	2002.	175
23	Matricák (Lillafüred Anna-bg.)	1994.	4
24	Matricák (Lillafüred Szt. István-bg.)	1994.	22
25	Matricák (Ipolytarnóc)	2000.	34
26	Plakát (13 féle)	1994.	23562
27	10 nemzeti park plakátsorozat	2003.	681
28	Jelvény (Bükk Nemzeti Park, természetvédelmi)	1997.	349
29	Közet (Ipolytarnóc)		35
30	Bükk Nemzeti Park 20 éves kiadvány (angol)	1998.	213
31	Bükk Nemzeti Park 20 éves kiadvány (magyar)	1998.	256

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(I.8.2. Kiadványok - folytatás)

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.) a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság raktárában
32	Bükki Nemzeti Park 25 éves kiadvány (magyar)	2003.	3981
33	Bükki Nemzeti Park 25 éves kiadvány (angol)	2003.	
34	Bükki Nemzeti Park kerékpáros térkép (magyar, angol)	2002.	2682
35	Hogyan építsünk tanösvényt (könyv)	1999.	275
36	Magyarország nemzeti parkjai I. c. CD-ROM	2001.	9
37	Bükki Nemzeti Park térkép (Paulus)	2003.	3524
38	Szalajka-völgy túravezető füzet	2000.	2231
39	Rejteki tanösvények túravezető füzet	2003.	75
40	Felsőtárkányi tanösvények túravezető füzet	2003.	645
41	Mátrai Tájvédelmi Körzet	2001.	1329
42	A Bükki Nemzeti Park könyv – Hegyek, erdők, emberek –	2002.	382
43	Botanikus kertek kiadvány	2000.	100
44	Badacsonyi Tájvédelmi KörzetM füzet	1993.	42
45	Sír a Tisza (angol)	2002.	5
46	Füzér várhegy	1990.	205
47	Hangony és Hódos-völgye	2001.	80
48	Ismeretlen társbérlelőink, a denevérek c. füzet	2002.	1700

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

(1.8.2. Kiadványok - folytatás)

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.) a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság raktárában
49	Mesél a Szalajka-patak	2002.	377
50	Szalmafiú a visszhangok völgyében	2002.	45
51	Szinva-völgyi tanösvény	1985.	1420
52	Reklámtasak	1986.	414
53	Rejtektől Tárkányig tanári kézikönyv	2003.	658
54	Bél-kői tanösvény leporelló	2003.	3000
55	Bél-kői tanösvény füzet	2003.	3000
56	Vadászetika tanulmány	2003.	5035
57	Dia sorozat		1
58	Ipolytarnóci medál és lábnyom vegyes		10
59	Ipolytarnóci díszdoboz		3
60	Bükki Nemzeti Park plakett		5
61	„Színek szárnyán” videokazetta	2003.	993

II.8.2. Kiadványok

A kiadványokat, füzeteket, könyveket, egyéb reklámhordozó eszközöket, szóróanyagokat Igazgatóságunk elsősorban nagy forgalmú látogatóhelyein (Ipolytarnóc, Hollókő, Erdőtelek, Lillafüred, Szilvásvárad, valamint az egri igazgatósági központban) teszi elérhetővé. Több bizományossal állunk kapcsolatban, a Bükki Nemzeti Park monográfiát könyvterjesztő is értékesíti. Egyre nő az igény és elvárás a színvonalas kiállítású ismertető és reklámanyagok iránt. Sajnos a régiós rendezvények, saját természetvédelmi rendezvényeinkhez, a jeles napok programjaihoz nem tudunk megfelelő mennyiségű ingyenes kiadványt biztosítani

A 2003-ra tervezett kiadványok közül megvalósult:

- **Rejtektől Tárkányig. Helyismereti kézikönyv a Hór- és Barát-völgy környékéről. Eger, 2003** (3000 példányban készült)
- **Tanösvény a Bél-kőn. Eger, 2003** (3000 példányban készült)
- **Bélapátfalva. A bél-kői tanösvény (Leporelló)** (3000 példányban készült)

Szerkesztése folyamatban van a

Bükk-fennsíki tanösvény-vezető füzetnek és a Lillafüredi barlangok füzetnek

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

1.8.3. Látogatottság

	Látogatók száma
Saját oktatási központ	-
Szakvezetési túra	1 100 fő
Látogatóközpont	-
Múzeum/kiállítás	Hollókői Tájvédelmi Körzet tájháza – 5 179 fő Ipolytarnóci Ősmaradványok Természetvédelmi Terület Bemutatóhely – 23 926 fő Erdőtelki Arborétum – 6 467 fő Szt. István-barlang – 47 693 fő Anna-barlang – 16 936 fő
Nyílt/jeles nap, rendezvény	125 fő
Tematikus túrák	220 fő

Más szolgáltatók szervezésében (becsült adat)	Felsőtárkányi Állami Erdei Vasút – 16 027 utas Lillafüredi Állami Erdei Vasút (mindkét vonalon) – 235 000 utas Szalajka-völgyi Állami Erdei Vasút – 277 724 utas Pálháza Állami Erdei Vasút – 56 000 utas
--	--

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

A Bükki Nemzeti Park, hazánk legnagyobb összefüggő erdős védett területe, több mint 1 millió látogatót vonz évente. A látogatók jelentős része nem a nemzeti parkot keresi, hanem rekreációs igényei vezetik el hozzánk.

Szervezett formában érkező csoportok számára összeállított programok között szinte alig akad a természeti értékeket bemutató. A nemzeti parknak jelenleg nincs látogatóközpontja, ahol az idelátogatók egy helyen kaphatnának átfogó képet a Bükki Nemzeti Park természeti és kulturális értékeiről. A Felsőtárkányi Látogatóközpont beruházás ezen a helyzeten fog változtatni, megnyitásával több korosztály számára fogunk programokat biztosítani.

A nemzeti park egész területe a jelzett turistautakon szabadon látogatható, de egyes fajok élőhelyeinek megközelítését a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság korlátozhatja. A terület kiemelt természetvédelmi értékeinek fenntartása érdekében a nemzetközi gyakorlatnak is megfelelő kezelési zónabeosztási rendszer került bevezetésre.

A természetjárás mellett a kerékpáros látogatási formát is ösztönzi a nemzeti park igazgatóság erdei kerékpáros úthálózat, valamint Szilvásváradon és Répáshután kerékpár kölcsönzési rendszer kialakításával.

A látogatóforgalmi adatok alapján az megállapítható, hogy folyamatosan nő az érdeklődés a természetvédelmi kiállítások, bemutatóhelyek és a tanösvények iránt. A vendégforgalom kiugró értékei egyeznek a turizmus szezonálisából adódó értékekkel (június, július hónapokban).

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

1.8.4. PR

		Megjelenés/részvétel száma	
		Irott	Elektronikus
Kiállítás, vásár		"Menjünk világgá" utazási kiállítás - Miskolc; Utazás kiállítás 2003. - Bp.; Noszvaj - "Kemencében sült ételek versenye", „Szilvanapok”;	
Média	<i>helyi</i>	40	15
	<i>regionális</i>	30	10
	<i>országos</i>	20	15
Egyéb		A regionális Tourinform Irodák közvetítése által kiadványainkkal és szóróanyagainkkal az ország számos területén és több külföldi vásáron is megjelenhettünk.	

Honlap címe	www.bukkinemzetipark.hu , www.Bükki Nemzeti Park Igazgatóság.hu
--------------------	--

Az igazgatóság PR és kommunikációs feladataiban részt vesznek mind a központban dolgozó kollégák, mind a tájegységek munkatársai. Környezetvédelmi, turisztikai és nagyobb sportrendezvényeken kiadványok, szórólapok és kiállítási anyagokkal, a helyi és az országos sajtóban a körzeti televízióban és rádióban

rendszeresen szerepelt a nemzeti park igazgatóság. A 2003. év kommunikációs feladatai között hangsúlyosan szerepelt a NATURA 2000 és a CITES előírások ismertetése előadások, vándorkiállítások keretében. PR, illetve marketing terv és a hozzá tartozó költségkeret azonban nem áll rendelkezésre

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

I.9. Külföldi együttműködés

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
Státna ochrany prírody (SOP SR)	Szlovákia (Besztercebánya)	A Magyar-Szlovák Természet- és Tájvédelmi Munkacsoport 2003.évi feladatai
		A Cerová Vrchovina CHKO (Szlovákia) és a határos Karancs-Medves Tájvédelmi Körzetben közös tanösvény előkészítése (terepbejárások, tervek előkészítése).
		A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság és a szlovákiai Latorica CHKO, az eperjesi központ között közös bejárások a botanikai értékek, természetvédelmi kezelési szempontok megbeszélése, a hiúz, farkas, vadmacska populációk felmérése, populációdinamikai folyamatok elemzése.
		Szakmai anyagok (kiadványok, könyvek) cseréje.
Slovenská Agentura Zivotného Prostredia (SAZP)	Szlovákia (Besztercebánya)	Kiállítási anyagok, szakterületi kiadványok cseréje.
		Bükki Nemzeti Park Igazgatóság részt vett a SAZP sportnap rendezvényen.
Správa Slovensky Jaskyn	Szlovákia (Liptószentmiklós)	Tapasztalatcsere a idegenforgalmi barlangok üzemeltetése, barlangvédelmi munkáinak megismerésére.
EUROPARC	Németország	Európai Nemzeti Parkok Napja (május 24.) rendezvény, kapcsolattartás
UNESCO	Franciaország	Az Ipolytarnóci Ősmaradványok Természetvédelmi Terület központi magja „Tarnóci Ősélőhely” néven 2003-ban felterjesztésre került a Természeti Világörökség Címre. A nevezés elbírálása 2004-ben várható.

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

A 2003. év a külföldi kapcsolatok, tapasztalatcsere lehetőségek számát tekintve elmaradt a korábbi évektől. Az EUROPARC szervezettel továbbra is fenntartjuk az információs kapcsolatot és a határmenti természetvédelmi kérdések miatt kiemelt partnereink a kelet- szlovák természetvédelmi és nemzeti park igazgatóságok.

Hazai szervezetek vonatkozásában a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság az alábbiakkal tart folyamatos kapcsolatot:

- *Életfa Környezetvédő Szövetség*
- *Miskolci Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány*
- *Karancs-Medves Alapítvány*

A fenti három szervezettel igazgatóságunk közös programot nevezett a PEA I. pályázaton az Észak-Magyarországi környezeti-ökológiai tanácsadó hálózat létrehozására

Kiemelt partnereink a természetvédelmi kezelési és kutatási feladatok területén:

- *Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Bükki -, Nógrádi-, Zempléni-, Tiszavasvári Helyi Csoportjai, a Tűzokvédelmi munkacsoport és szakosztályai (ragadozómadár fajok aktív védelme az igazgatóság működési területén, kételtű hulló felmérés, alpesi götte felmérés és védelem, szalakótavédelmi program, gyöngybagoly és uhu állományfelmérés és védelem, gyurgyalag monitoring, stb., bemutatóhelyek létesítése, fenntartása. szakmai programok, jeles napok közös szervezése)*
- *Tiszatáj Közalapítvány (folyamatos együttműködés, területkezelés, agrár környezetvédelmi oktatási program, fajvédelmi programok)*
- *Földtani Örökségünk Természetvédelmi Egyesület*
- *Kék Bolygó Egyesület*
- *Bükki Víz Alapítvány*
- *Miskolci Egyetem Hidrogeológiai és Mérnökgeológiai Tanszék, 3515 Miskolc-Egyetemváros*
- *Kosbor Természetvédelmi Egyesület*
- *WWF Magyarország*

További partnereink a természetvédelem területén:

Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány, Zemplén-Abauj Természetvédelmi Értékeiért Egyesület, Magyar Denevérbarátok Zempléni Helyi Csoportja, Nimphaea Természetvédelmi Szövetség, Magyar Denevérkutatók Baráti Köre, Üröm Természetvédelmi Egyesület, Denevérvédelmi Akciócsoport, Macskahere Természetvédelmi Egyesület, Alapítvány a vidrákért, Bükki Emlőstani Kutatócsoport Egyesület

Partnereink a kulturális értékmegőrzés, turizmus területén:

- *MATUR Ökoturisztikai Tagozat*
- *B. A. Z. Megyei Természetjáró Szövetség*
- *Heves Megyei Természetjáró Szövetség*
- *Lillafüredért Alapítvány*
- *Noszvajért Idegenforgalmi Egyesület*
- *Szilvásváradai Túrakerékpáros Egyesület*
- *KEROSZ (Kerékpárosok Országos Szövetsége)*
- *IPOLY UNIÓ Környezetvédelmi és Kulturális Egyesület*
- *Öko-Salgó Környezetvédelmi Egyesület*
- *Országos Erdészeti Egyesület*

Jelentés a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

I.11. Ellenőrzés

No.	Ellenőrzést elrendelő szervezet	Ellenőrzést végző szervezet	Típusa/célja	Fontosabb megállapítások, intézkedések rövid ismertetése
1	KVVM Ellenőrzési Főosztály	KVVM Ellenőrzési Főosztály	Belső ellenőrzési rendszer	Észrevételt nem tettek

Igazgatóságunk szakmai és pénzügyi gazdálkodásának ellenőrzésére külső könyvvizsgálót alkalmaz, aki éves ütemterv alapján

végzi ellenőrzési feladatait. Feladatainak ellátásához a Pénzügyi és Gazdasági Osztály nyújt segítséget.

II. Fontosabb célkitűzések a következő évre

Alábbiakban Igazgatóságunk általánosságban megfogalmazható kötelező feladatait (pl. őrszolgálat ellátása, hatósági, szakhatósági feladatok végzése, zoológiai-botanikai alapadatgyűjtés, fészekkataszter, vagyonkezelői jog megszerzése, stb.) nem ismertetjük, hanem a konkrét, a tárgyévire meghatározóan jellemző nagyobb feladatkörökre koncentrálnunk. A feladatok tervezésénél optimális anyagi kondíciókat tételeztünk fel; a források korlátozottsága miatt valószínűleg így a tervezett feladatok csak forrásarányos részét tudjuk megvalósítani.

II.1. Kezelési tervek, védetté nyilvánítás

2004-ben az alábbi tevékenységeket tervezzük:

- *Bükk Nemzeti Park nyugati bővítés* - egyeztető tárgyalás lefolytatása
- *Bükk Nemzeti Park felsőtárkányi bővítés* - egyeztető tárgyalás lefolytatása
- *Etesi Fás Legelő Természetvédelmi Terület* - egyeztető tárgyalás lefolytatása
- *Szilvászvárad Aszaló Természetvédelmi Terület* - egyeztető tárgyalás lefolytatása
- *Tardi-legelő Természetvédelmi Terület* - egyeztető tárgyalás lefolytatása
- *Aranyosi-bánya Természetvédelmi Terület védetté nyilvánítása* - egyeztető tárgyalás lefolytatása
- *Zempléni Tájvédelmi Körzet bővítés* - kezelési terv elkészítése, egyeztető tárgyalás előkészítése
- *Márházapusztai Fás Legelő Természetvédelmi Terület* - egyeztető tárgyalás lefolytatása
- *Hernád-menti Tájvédelmi Körzet* - kezelési terv elkészítése, egyeztető tárgyalás előkészítése
- *Zempléni Tájvédelmi Körzet kezelési tervének elkészítése*
- *Bükk Nemzeti Park kezelési terv 2004-re vonatkozó feladatainak végzése (biotikai adattár, erdőrészlatszintű kezelési utasítások kidolgozása 16 000 ha-ra)(befejezés 2006 első félév)*

II.2. Kutatás, alapállapot-felmérés, monitoring

Kutatás, alapállapot-felmérés, monitoring végzésére több területen is szükség volna, azonban ezek kivitelezéséhez sok esetben nem áll rendelkezésünkre megfelelő anyagi háttér. Így kivitelezésüket csak forrásarányosan tudjuk elvégezni. Probléma, hogy így a természetvédelmi célú kezelések pontos hatásáról csak részlet információkhoz jutunk, noha a kezelések kötelező velejárója kellene hogy legyen a folyamatos monitoring.

Kutatás, alapállapot-felmérések:

Folytatni kell a közhiteles nyilvántartások készítését: véglegesíteni kell a kunhalom- és földvárkatasztert, folytatni kell a barlangok közhiteles nyilvántartásának keretében a barlangok térképezését és természeti állapotfelvételét, folytatni kell a források közhiteles nyilvántartásának készítését.

Szükséges lenne a védett területek földtudományi értékkataszterének elkészítése, illetve a munka megkezdése.

A védett és védelemre tervezett területek kezelési terveinek elkészítéséhez folyamatosan zajlanak - elsősorban külső kutatók megbízásával - kutatási programok.

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

Zajlik továbbá a ragadozómadár fészekataszter és a szalakóta.költőládák adatainak kontrollja, a fokozottan védett és telepesen költő, valamint természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű madárfajok állományainak felmérése, a Kelet-Cserhát Tájvédelmi Körzet rovarfaunájának kutatása, védett és egyéb jelentős növényfajok előfordulásainak felmérése a Cserhátban, illetve a Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet védett futóbogarai felmérése. Ugyancsak a Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet területén folyik a Karancs-Medves vegetációtérképének elkészítésére elnyert Phare CBC projekt bonyolítása. Alföldi területeinken idén is végrehajtásra kerül a sas és tűzokszykron számlálás.

Monitoring:

Ugyancsak meg kellene kezdeni a forrástérségek és forrásmésző képződmények, kisvízfolyások állapotfelmérését, és folyamatos vizsgálatát az ökológiai vízszükséglet meghatározása érdekében.

- Tervezzük a védett területek monitoringjának folytatását a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet területén
- A vizes élőhely rehabilitációk monitoringja a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet, Borsodi Mezőség Tájvédelmi Körzet területén folyik
- Tervezzük a Hevesi-sík Érzékeny Természeti Területek monitoring folytatását

Az idei évben tervezzük kutatóintézetek (*Debreceni Egyetem, Szent-István Egyetem, Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola*) bevonásával a hegyi rét rekonstrukciós és kezelési program monitoringjának részletes megtervezését és a vizsgálatok elkezdését, elsősorban a Bükki Nemzeti Park és a Zempléni Tájvédelmi Körzet hegyi rétjein.

Az NBmR keretén belül az alábbi növényfajok kerülnek monitorozásra:

Marsilea quadrifolia, Allium victorialis, Armeria elongata, Cirsium brachycephalum, Cypripedium calceolus, Echium russicum, Eleocharis carniolica, Ferula sadleriana, Minuartia frutescens, Orchis coriophora, Sesleria varia, Telekia speciosa, Thlaspi jankae

Növénytársulások:

Corno-Quercetum, Quercetum petraea-cerris, Artemisio-Festucetum, Achilleo-Festucetum

Élőhelytérképezés:

Gyepes-völgy, Füzér

Gerinctelen és gerinces állatfajok:

Pókok, egyenesszárnyúak, kételtűek, hüllők

Fajvédelmi programokat támogató monitoring tevékenység többek között az alábbi taxonokra volna szükséges: hangyaboglárka-fajok (*Maculinea*), fóti (zefír) boglárka (*Plebejus sephirus*), gólyaorrboglarca (*Aricia eumedon*), bükki szerecsenboglarca (*Aricia artaxerxes issekutzii*), nagy szikibagoly (*Gortina boreli*), zörgőlepke (*Rileyana fovea*), tavaszi magyar-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), magyar szitkár (*Chamaesphecia hungarica*), mocsári szitkár (*Chamaesphecia palustris*).

II.3. Élőhely-kezelés, fenntartás

Saját vagyonkezelésben lévő területek kezelésének elvégzése részben saját erőből, részben bérleti szerződésben beépített módon. Állami erdőterületek – és egyéb nem saját tulajdonú területek - esetében a kezelési feladatok szakhatósági eszközrendszerrel történő irányítása történik. Az élőhely-kezelés, fenntartás feladatait a nem védett területek értékes részein is szándékunkban áll

befolyásolni. Korábban ennek jegyében készültek el az erdők természetszerű kezelhetőségére és az értékes gerinctelen-faunákat őrző füves élőhelyekre vonatkozó kiadványok (WWF, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület), melyekben kollegáink tevélegesen közreműködtek. Fontos lenne többek-között a hagyományos gyümölcsös kultúrák értékeiről, kezeléséről is megjelentetni hasonló anyagot. Nagy jelentősége lenne ilyen vonatkozásban az önkormányzatok munkáját segítő önkormányzati "referensek" beállításának és a természeti erőforrásokat igénybe vevő gazdálkodási tevékenység természetvédelmi irányításának. Utóbbira sajnos csak részben alkalmasak a jelenlegi státusok, hiszen pl. az erdészeti osztály munkája szinte kizárólag a védett területek erdőrészeire vonatkozó hatósági tevékenységekre korlátozódik. Nem szabad elfelejteni, hogy az ország közel 90%-a nem védett, viszont a természetmegőrzés szempontjából nélkülözhetetlen. Az előttünk álló feltehetően intenzív terület-fejlesztési időszakban (EU csatlakozás következménye) nagy jelentőségét érezzük annak, hogy az állampolgár –megfelelő inspiráló feltételek mellett– tájékoztatást kapjon az általa használt természeti erőforrás természetkímélő felhasználásáról és annak feltételeiről.

Jelentős probléma, hogy a nem saját vagyonkezelésben lévő védett természeti területek kezelését eddig pályázati pénzekből oldottuk meg (például hegyi rétek kezelése). A pályázati lehetőségek megszűnésével azonban ennek folytatására nincs lehetőségünk, így ezen területek ismételten veszélybe kerültek.

2004-ben a teljes illetékességi területen folytatjuk az eddig végzett élőhely-kezelési, fenntartási tevékenységeket, az alföldi és hegyi rétek kezelését, sziklagyeppek fenntartását (akácodos megakadályozása), a kivitelezésre került vizes élőhely rekonstrukciók működtetését (vízfeltöltés), a saját vagyonkezelésben lévő erdők kezelését.

II.4. Élőhely-rehabilitáció, rekonstrukció

2004-ben folytatjuk eddig megkezdett rekonstrukciós programjainkat, illetve további rekonstrukciós programok előkészítését végezzük.

- Vizes élőhely rehabilitáció a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet területén (Pély-Ludas II. ütem, Tarnaszentmiklós, Pély)
- Alföldi területek fásítási programja (Pélyi szikeseken)
- Borsodi Mezőség vizes élőhely rehabilitáció I. ütem KaC által támogatott rész befejezése, LIFE projektrész bonyolítása
- Kiseb vizes élőhelyek rehabilitációja a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság területén
- Fás legelők rekonstrukció projekt folytatása a Bükki Nemzeti Park, a Mátrai Tájvédelmi Körzet
- Hegyi rét rekonstrukciós program folytatása (Bükki Nemzeti Park, Zempléni Tájvédelmi Körzet, Mátrai Tájvédelmi Körzet)
- Alföldi gyeppek rekonstrukciójának folytatása (gyalogakác visszaszorítás: Dél-Borsod, Bodrogköz, ezüstfa és bálványfa visszaszorítás: Dél-Heves)

Előkészítés alatt álló programok: Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet vizes rekonstrukció, III. ütem, Kesznyéteni halivatató rendszer tervezése, Borsodi Mezőség vizes rekonstrukció folytatásának előkészületei, Bodrogzugi vizes rekonstrukciós programok előkészítése.

II.5. Területi védettségtől független fajvédelmi beavatkozások

Nagyságrendben a legjelentősebb tételt a fokozottan védett madárfajok védelmi programjának kivitelezése, ezen belül is a *túzok program* jelenti. E faj Heves-Borsodi állományának megőrzésére fajvédelmi terv készült melynek végrehajtása kiemelt feladat.

Kiemelt célfajok és egyéb taxonok: **alpesi göte** (*Triturus alpestris*), **túzok** (*Otis tarda*), **parlagi sas** (*Aquila heliaca*), **kerecsensólyom** (*Falco cherrug*), **kék vércse** (*Falco vespertinus*), **szalakóta** (*Coracias garrulus*), **ugartyúk** (*Burchinus oediconemus*), **bagoly-fajok** (*Strigiformes*), **denevér-fajok** (*Chiroptera*), **emlős nagyragadozók**, **csikosegér** (*Sicista subtilis*) program.

A veszélyeztetett nappali lepke fajok védelme elsősorban az élőhelykezelési programokon keresztül valósul meg.

II.6. Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Programban való részvétel

2004. évre a már meglévő Érzékeny Természeti Területek bővítését illetve területi változtatásait tervezzük. Ezek a következők:

- *A Hevesi-sík Érzékeny Természeti Területek-en* javasoljuk Heves, Hevesvezekény, Kisköre, Mezőtárcány, Pély, Tarnaszentmiklós településeket a programba bevonni.
- *A Borsodi Mezőség Érzékeny Természeti Területek-en* javasoljuk Mezőkövesd és Emőd területét kihagyni, Poroszló területét teljes egészében a Hevesi-sík területéhez kapcsolni, Tiszekeszi és Újszentmargita területét a programba bevonni
- Ugyancsak tervezzük két új programcsomag bevezetését a Borsodi Mezőség Érzékeny Természeti Területek-en, ezek az *ártéri kaszálórét gazdálkodás* és a *szántóföldi gazdálkodás daruvédelmi intézkedésekkel*.
- Szándékunkban áll továbbá három új Érzékeny Természeti Területek mintaterület előkészítése a 2005. évi NAKP pályázatokhoz: *Heves-borsodi dombság Érzékeny Természeti Területek*, *Taktaköz Érzékeny Természeti Területek*, *Bükki Nemzeti Park Pufferövezet Érzékeny Természeti Területek*

II.7. Oktatás, bemutatás, PR

Főbb terveink a 2004. évre:

- Bükki Nemzeti Park Igazgatóság oktató- és látogatóközpontok üzemeltetési rendszerének kidolgozása, programtervek az erdei iskola oktatási program bevezetésére, akkreditált oktatási modulok fejlesztése Rejteken és a Felsőtárcányi Látogatóközpontban.
- Nemzeti park és régióját bemutató újság/ hírlevél előkészítése
- Hazai és EU pályázati források feltárása, pályázatok előkészítése, elkészítése a turisztikai létesítmények fejlesztése fenntartása, felújítása az oktatási bemutatói feladatok ellátása érdekében.
- Közreműködés a Bükki Nemzeti Parkot bemutató film elkészítésében

Jelentés a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság 2003. évi tevékenységéről

2004. évben tervezett kiadványok:

- Tájégségeket bemutató füzet sorozat indítása – Zempléni Tájvédelmi Körzet, Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet
- Tanösvény-vezető füzetek sorozat bővítése az előkészített Bükk-fennsík tanösvényei, a tervezett Észak-Bükki Tanösvény
- Felsőtárkányi Látogatóközpont bemutató kiadvány PR-anyag
- A látogatóközpont-hoz kapcsolódó Erdei iskola program munkáltató füzetek

2004. ben tervezett rendezvények, főbb események:

Európai Nemzeti Parkok Napja május 24.

Nemzeti park nyílt nap és Bükk – Aggtelek kerékpártúra

Évfordulós rendezvény:

A Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet védetté nyilvánításának 15. évfordulója alkalmából, a Nógrádi Tájegység területein nyílt napja
2004. szeptember 11.

Erdei iskola átadás Felsőtárkány

A Felsőtárkányi Oktató és Látogató Központ Erdei Iskolai részlegének átadása 2004. szeptember 18.-án.

Környezetvédelmi „Jeles Napok” (Víz világnap, Föld Napja, Madarak és Fák Napja, Környezetvédelmi Világnap, Autómentes Nap, Tiszta Hegyek Napja, Állatok Világnapja) országos eseményekhez kapcsolódás előadásokkal, kiállításokkal, természetvédelmi kiállítások kedvezményes látogathatóságával

Kedvezményes tematikus nyílt túrák – az igazgatóság munkatársainak szakvezetésével

1. kaptárkövek 1. túra - Szomolya (körtúra)

2004. március 27.

2. kaptárkövek 2. túra - Cserépváralja (körtúra)

2004. április 24.

3. földvárak 1. túra - Bélapátfalva-Szilvásvár

2004. május 29.

4. Kerékpáros túra Felsőtárkány – Berva-völgy

2004. június 26.

5. Ősi mesterségek nyomában kerékpáros túra - Bükk-szentkereszt – Répáshuta

2004. július 31.

6. Bükki ősemberbarlangok túra - Lillafüred (körtúra)

2004. augusztus 28.

7. földvárak 2. túra - Nagyvisnyó (körtúra)

2004. szeptember 25.

8. földvárak 3. túra - Felsőtárkány-Eger

2004. október 16. 8.30 óra

9. Kaptárkövek 3. túra - Eger(körtúra)

II. 8. Természetvédelmi információs és nyilvántartási rendszerek fenntartása, fejlesztése

A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság információs rendszerének kiépítése, fejlesztése, folyamatos karbantartása alapvető fontosságú az intézmény működése érdekében. Az információ csere nagyrészt elektronikus úton történik. Éppen ezért mind az Igazgatóságon belüli, mind a tájegységeknél működő rendszert fejleszteni kell.

A fejlesztés az alábbi eszközök, rendszerek beszerzését, beüzemelését és működtetését kívánja meg:

- a file szerver rendelkezésre állásának biztosítása, megfelelő szerverszoba, klímaberendezés, szünetmentes áramforrások, túlfeszültség védő berendezések, beüzemelés
- LAN hálózat korszerűsítése, aktív, passzív hálózati eszközök üzembiztonságának növelése, azok tudatos, célszerű használata
- a minisztérium és az igazgatóság közötti adatátviteli sebesség növelése
- elektronikus úton történő kapcsolattartás, mind az épületen belüli kollégákkal, mind a tájegységekkel, illetve ügyfelekkel email-on keresztül is (mail szerver üzemeltetése)
- a tájegységek részére a belső LAN hálózat elérésének biztosítása, ezáltal a napi információcserebe történő aktív bevonása
- a természetvédelmi örök ellátása számítógéppel, és ISDN vonalon keresztül történő adat és információcsere biztosítása számukra
- megjelenés az interneten
- intranet kialakítása, arra épülő rendszerfüggetlen, információs központ létrehozása (web szerver üzemeltetése)
- florisztikai és faunisztikai adatlapok feldolgozása, adatbázisba szervezése (adatbázis szerver üzemeltetése)
- digitális térképek kezelése, a begyűjtött adatok térinformatikai ábrázolása (térkép szerver üzemeltetése)